

- KOLAŠIN -

**LOKALNI PLAN
ZA UNAPREĐENJE SOCIJALNE INKLUZIJE –
RAZVOJ USLUGA SOCIJALNE ZAŠTITE**

2014 – 2018.

SADRŽAJ

UVOD	4
DEFINISANJE POJMOVA SOCIJALNE INKLUZIJE I USLUGA U OBLASTI SOCIJALNE ZAŠTITE	5
METODOLOGIJA IZRADU LOKALNOG PLANA	6
SITUACIONA ANALIZA	9
INSTITUCIONALNI I PRAVNI OKVIR NA NACIONALNOM NIVOU VAŽAN ZA IZRADU PLANA.....	9
POLITIKE NA NACIONALNOM NIVOU	12
INSTITUCIONALNI OKVIR: AKTERI KLJUČNI ZA RAZVOJ SERVISNA NA NACIONALNOM NIVOU.....	16
LOKALNE STRATEGIJE, AKCIONI PLANOWI, ODLUKE U OBLASTI SOCIJALNE ZAŠTITE	18
INSTITUCIJE NA LOKALNOM NIVOU I ANALIZA STANJA	19
ORGANIZACIJE CIVILNOG DRUŠTVA NA LOKALNOM NIVOU KAO PRUŽAOCI USLUGA SOCIJALNE I DJEČJE ZAŠTITE.....	25
PROCJENA BROJA KORISNIKA I POTENCIJALNIH KORISNIKA SOCIJALNIH SERVISA	25
PRIORITETNE CILJNE GRUPE.....	26
VIZIJA PLANA	29
CILJEVI.....	29
OPERATIVNI – AKCIONI PLAN	30
PLAN PRIKUPLJANJA SREDSTAVA.....	35
PLAN PRAĆENJA SPROVOĐENJA I PROCJENE USPJEŠNOSTI	36
PLAN KOMUNIKACIJE SA JAVNOŠĆU	37

ZNAČENJE SKRAĆENICA I IZRAZA

Pojedini izrazi upotrijebljeni u ovom dokumentu imaju sljedeće značenje:

- **CSR** je skraćunica za Centar za socijalni rad;
- **ZZZCG** je skraćunica za Zavod za zapošljavanje Crne Gore;
- **OCD** je skraćunica za Organizacije civilnog društva (pojam koji u najširem smislu podrazumijeva sve institucije nekog društva koje obavljaju određene javne funkcije, a iza kojih ne stoji autoritet države i istovremeno nemaju primarni ekonomski interes. U užem smislu se pod tim podrazumijeva sveukupna masa nevladinih organizacija, aktivističke grupe, dobrotvorne organizacije, klubovi (sportski, društveni, etc.), fondacije, organizacije u zajednici, asocijacije profesionalaca, vjerske organizacije, sindikalna udruženja, Crveni krst itd.
- **UNDP** je skraćunica od engleskih riječi *United Nations Development Program* ili u prevodu na crnogorski jezik: Razvojni program Ujedinjenih nacija;
- **NVO** je skraćunica za nevladine organizacije;
- **Pružalac usluge** je ustanova, drugi oblik organizovanja i fizičko lice, za koju nadležni organ državne uprave utvrdi da ispunjava uslove za obavljanje djelatnosti socijalne i dječije zaštite i izda licencu za obavljanje djelatnosti;
- **Licenca** je javna isprava, kojom se potvrđuje da pružalac usluge, odnosno stručni radnik ispunjava utvrdene uslove i standarde za pružanje određenih usluga, odnosno obavljanje stručnih poslova u oblasti socijalne i dječije zaštite;
- **Korisnik** je pojedinac odnosno porodica, koji su ostvarili pravo iz socijalne i dječije zaštite, odnosno za koje se sprovodi postupak za ostvarivanje prava;
- **Dijete** je lice do navršanih 18. godine života;
- **Porodicu** čine bračni, odnosno vanbračni drugovi i djeca (bračna, vanbračna, usvojena i pastorčad) i srodnici u pravoj liniji bez obzira na stepen srodstva, kao i srodnici u pobočnoj liniji uključujući i druge srodnike koji zajedno žive; dijete koje ne živi u porodici ako je na redovnom školovanju u srednjoj školi, do kraja roka propisanog za to školovanje i bračni drug bez obzira gdje živi;
- **Samohrano lice** je: roditelj koji je razveden ili je drugi roditelj umro ili je nepoznat, a izdržava dijete, odnosno vrši produženo roditeljsko pravo, u skladu sa zakonom, do zasnivanja bračne ili vanbračne zajednice; punoljetno lice nesposobno za rad, koje nema srodnike koji su po zakonu kojim se uređuju porodični odnosi dužni da ga izdržavaju ili ima srodnike koji nijesu u mogućnosti da ga izdržavaju.
- **OSI (osoba sa invaliditetom - lice sa invaliditetom)** je lice koje ima dugoročna fizička, mentalna, intelektualna ili senzorna oštećenja koja u sadejstvu sa različitim barijerama mogu otežati puno i efektivno učešće ovih lica u društvu na osnovu jednakosti sa drugima;
- **Beskućnik** je lice koje nema imovinu, nema mjesto stanovanja niti sredstava kojima bi moglo namiriti potrebu stanovanja te je privremeno smješteno u prihvatilištu ili boravi na javnim ili drugim mjestima koja nijesu namijenjena za stanovanje;
- **Nasilje u porodici** označava svako djelo fizičkog, seksualnog, psihičkog, odnosno ekonomskog nasilja do kojeg dođe u porodici ili domaćinstvu, odnosno između bivših ili sadašnjih supružnika ili partnera, nezavisno od toga da li učinilac dijeli ili je dijelio domaćinstvo sa žrtvom.

UVOD

U skladu sa Uputstvom o jedinstvenom postupanju u procesu izrade, usvajanja i implementacije lokalnih planova i ustanovljenom praksom, u 2013.godini je otpočeo proces izrade lokalnih planova za unapređenje socijalne inkluzije – razvoj socijalne zaštite u šest novih opština, a među njima je i opština Kolašin. Osnovni cilj Lokalnog plana za unapređenje socijalne inkluzije – razvoj usluga socijalne zaštite jeste da predložene mjere omoguće efikasno pružanje usluga građanima i osiguraju da su one dostupne svima. Planiranjem na lokalnom nivou i uspostavljanjem socijalnih usluga u zajednici odgovoriće se na potrebe ranjivih grupa i doprinijeti njihovoj većoj socijalnoj uključenosti i poboljšanju kvaliteta života. Polaznu osnovu za izradu ovog Lokalnog plana čine relevantni usvojeni nacionalni i međunarodni dokumenti.

U skladu sa analizom stanja na lokalnom nivou i prepoznatim ciljnim grupama koje se posebno štite Zakonom o socijalnoj i dječijoj zaštiti, te preporukama iz Strategije razvoja sistema socijalne i dječje zaštite (2013-2017.god) definisane su prioritete ciljne grupe u opštini Kolašin i to su:

- Odrasla i stara lica kojima je potreban odgovarajući oblik socijalne zaštite;
- Osobe sa invaliditetom;
- Djeca i mladi u riziku i u sukobu sa zakonom;
- Djeca i mladi sa smetnjama i teškoćama u razvoju.

Službe i organizacije koje pružaju usluge dnevnih centara, klubova, pomoći u kući, prihvatilišta i prihvatnih stanica konkretnim aktivnostima i postupcima u toku rada sa korisnicima često učestvuju u daljoj procjeni, donošenju i implementaciji šireg plana usluga. Potrebno je da se usluge odvijaju po planu u pogledu vremenskog okvira (dužine korišćenja), sadržaja i intenziteta vremenskih aktivnosti u skladu sa individualnim potrebama korisnika/ca. Neophodno je obezbjediti potrebnu dokumentaciju i definisati načine izvještavanja o toku usluge i to najčešće zahtijeva saradnju sa osnovnom službom socijalne zaštite u lokalnoj zajednici – centrom za socijalni rad.

Opština Kolašin je tehničku podršku za izradu ovog plana dobila od kancelarije UNDP kroz projekat „Reforma sistema socijalne i dječje zaštite – Unapređenje socijalne inkluzije, IPA 2010“ koji UNDP sprovodi u saradnji sa Ministarstvom rada i socijalnog staranja.

DEFINISANJE POJMOVA SOCIJALNE INKLUZIJE I USLUGA U OBLASTI SOCIJALNE ZAŠTITE

Socijalna inkluzija se vidi kao proces koji omogućava da oni koji su u riziku od siromaštva i društvene isključenosti, dobiju mogućnost i sredstva koja su potrebna za puno učešće u ekonomskom, društvenom i kulturnom životu, ali i dostizanju životnog standarda i blagostanja, koji se smatraju prihvatljivim u društvu u kojem žive. Socijalna inkluzija osigurava veće učešće građana u donošenju odluka, što utiče na njihove živote i ostvarenje osnovnih prava.

Ipak, iako je termin socijalne isključenosti, kao njen opozit, postao široko prihvaćen i veoma često se koristi, treba naglasiti da nepostoji definicija socijalne isključenosti koja je univerzalna i opšte prihvaćena. To je višedimenzionalan proces koji slabi povezanost pojedinca i zajednice, i što je više obilježja po kojima je osoba isključena, ona postaje ranjivija. Socijalna isključenost se može operacionalizovati na tri elementa:

- nezaposlenost (marginalizacija na tržištu rada),
- siromaštvo i
- socijalnu izolaciju.

Imajući u vidu težnju Crne Gore ka postizanju članstva u EU, važno je uzeti u razmatranje i politiku i stav samih članica EU vezano za temu socijalne uključenosti i pružanja socijalnih servisa. U **EU**, socijalne usluge imaju ključnu ulogu u poboljšanju kvaliteta života i pružanju socijalne zaštite. One obuhvataju:

- socijalno osiguranje,
- usluge zapošljavanja i obuke,
- socijalno stanovanje,
- dječija zaštita,
- dugoročna njega,
- usluge socijalne pomoći.

Kada je riječ o socijalnim, ekonomskim i kulturnim pravima na teritoriji cijele Evrope, jedan od centralnih međunarodno-pravnih mehanizama zaštite predstavlja Evropska socijalna povelja. Sva navedena prava su u ovom dokumentu jasno formulisana i na taj način upućuju države članice **Savjeta Evrope** da i u svojim pozitivno-pravnim propisima predvide Poveljom utvrđene standarde, uspostave njihovu institucionalnu zaštitu i predvide procedure i mehanizme za njihovo ostvarivanje. Izmijenjena Evropska socijalna povelja je osnovni dokument Savjeta Evrope u oblasti radnih i socijalnih prava i ujedno najvažniji dokument Savjeta Evrope poslije Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Crna Gora je nakon sticanja nezavisnosti 2006.godine obnovila članstvo u Savjetu Evrope u maju 2007.godine i time preuzela sva prava i obaveze koje proističu iz tog članstva.

Izmijenjena Evropska socijalna Povelja obavezuje strane ugovornice da prihvataju kao cilj svoje politike, kojem teže svim odgovarajućim sredstvima, kako nacionalnim, tako i međunarodnim, postizanje uslova u kojima u njoj navedena prava i principi mogu biti

djelotvorno ostvareni, a jedan od principa tj prava naveden je u Dijelu I Povelje pod br 14: „Svako ima pravo da koristi usluge službi socijalnog staranja“. Da bi obezbijedile efikasno ostvarivanje prava na beneficije iz socijalnog staranja, strane ugovornice obavezuju se:

1. da promovišu ili obezbijede službe koje, metodama socijalnog rada, mogu da doprinesu socijalnom staranju i razvoju kako pojedinaca tako i grupa u zajednici, i njihovom prilagođavanju socijalnoj sredini;
2. da podstiču učešće pojedinaca i dobrovoljnih ili drugih organizacija u uspostavljanju i održavanju takvih službi.

Pored ovog, važno je napomenuti i pravo navedeno u dijelu I Povelje: „Svako ima pravo na zaštitu protiv siromaštva i društvenog isključivanja“. Kako bi se obezbijedilo djelotvorno uživanje prava na zaštitu od siromaštva i isključenja iz društva, strane se obavezuju:

- a) da preduzmu mjere, u širem okviru sveobuhvatnog i usklađenog pristupa kako bi se unaprijedio djelotvoran pristup licima koja žive ili su na granici da žive u okolnostima društvenog isključenja ili siromaštva, kao i njihovih porodica na, posebno, zapošljavanje, smještaj, obuku, obrazovanje, kulturu i socijalnu i medicinsku pomoć;
- b) da nadgledaju ove mjere kako bi ih po potrebi prilagodile

U Crnoj Gori, usluge u oblasti socijalne i dječije zaštite definisane su Zakonom o socijalnoj i dječijoj zaštiti ("Službeni list Crne Gore, broj 27/2013" od 11.06.2013. god.), gdje se u članu 60 navodi da su to:

- 1) procjena i planiranje;
- 2) podrška za život u zajednici;
- 3) savjetodavno-terapijska i socijalno-edukativna usluga;
- 4) smještaj;
- 5) neodložne intervencije i
- 6) druge usluge.

Službe i organizacije koje pružaju usluge dnevnih centara, klubova, pomoći u kući, prihvatilišta i prihvatnih stanica konkretnim aktivnostima i postupcima u toku rada sa korisnicima često učestvuju u daljoj procjeni, donošenju i implementaciji šireg plana usluga. Potrebno je da se usluge odvijaju po planu u pogledu vremenskog okvira (dužine korišćenja), sadržaja i intenziteta vremenskih aktivnosti u skladu sa individualnim potrebama korisnika/ca. Neophodno je obezbijediti potrebnu dokumentaciju i definisati načine izvještavanja o toku usluge i to najčešće zahtijeva saradnju sa osnovnom službom socijalne zaštite u lokalnoj zajednici – centrom za socijalni rad.

METODOLOGIJA IZRADE LOKALNOG PLANA

Na osnovu definisanih kriterijuma formirana je **Radna grupa** za izradu Lokalni plan za unapređenje socijalne i dječije zaštite (socijalne inkluzije) u opštini Kolašin. Ovu radnu grupu činili su predstavnici/e opštine i javnih institucija, kao i organizacija civilnog društva koje su iskazale interesovanje za učešće u radu. Lista članova Radne grupe može se naći u aneksu ovog dokumenta.

Osnovna nadležnost ove Radne grupe bila je određivanje prioriternih oblasti u okviru Plana, što je obezbijeđeno kroz učešće članova/ica radne grupe na radionicama i sastancima kao i kroz konsultativni proces vođen od strane UNDP kancelarije u CG. Radna grupa je formirana na način da njeni članovi i članice ne predstavljaju sebe kao pojedinca/ku, niti samo svoju pojedinačnu organizaciju ili instituciju iz koje dolazi, već se zalažu za interese cjelokupnog sektora iz kojeg dolaze tj. prevashodno interese korisnika njihovih usluga u oblasti socijalne zaštite tj. socijalno isključenih ili grupa u riziku od socijalne isključenosti, a pored toga imaju i dokazano razvijene mehanizme povratne komunikacije u smislu izvještavanja i primanja povratnih informacija od navedenih. Kako bi se dokument pripremio u predviđenom roku definisane su odgovornosti članova/ica radne grupe i izrađen je i usvojen **Pravilnik o radu** koji sadrži osnovne informacije o načinu osnivanja Radne grupe za izradu Lokalnog plana za razvoj usluga socijalne zaštite, njenoj strukturi, načinu rada i procesu donošenja odluka, saradnji Radne grupe i drugih relevantnih institucija i organizacija u Crnoj Gori kao i informacije o ostalim pitanjima od značaja za rad Radne grupe.

Za potrebe dokumenta urađena je **analiza pravnog okvira** i postojećih za ovu tematiku relevantnih **strateških planova i odluka na nacionalnom nivou** koji prepoznaju potrebu za razvojem usluga socijalne zaštite i unapređenja socijalne inkluzije marginalizovanih grupa.

Sa ciljem izrade **situacione analize** prikupljeni su podaci o stanju vezanom za socijalne servise u samoj Opštini Kolašin broj stanovnika opštine i procjenu broja potencijalnih korisnika socijalnih servisa, tj. broja ugroženih kategorija ili osoba u riziku); zatim je urađena analiza zainteresovanih strana – tj. institucija i organizacija koje se u Opštini bave pružanjem socijalnih servisa; analiza dokumenata (istraživanja) koja su rađena sa ciljem definisanja položaja navedenih ciljnih grupa kao i odluka na nivou Opštine koje se tiču ove problematike.

Prikupljanje podataka na lokalnom nivou je bilo usmjereno na:

- prepoznavanje i uključivanje u proces izrade dokumenta aktera koji su pružaoci socijalnih servisa ili imaju potencijal da to budu, kao i onih koji mogu da podrže razvoj i održivost socijalnih servisa na lokalnom nivou;
- definisanje prioriternih i potencijalnih korisničkih grupa,
- dobijanje osnovnog pregleda organizacijskih kapaciteta, pokrenutih socijalnih servisa i programa koji imaju potencijal da prerastu u socijalne servise u lokalnoj zajednici;
- ostvarenu saradnju i partnerstva u lokalnoj zajednici;
- preporuke socijalnih aktera u odnosu na razvoj servisa.

Utvrđivanje problemskih područja tj. prioriternih ciljnih grupa rađeno je na osnovu izabranih kriterijuma:

- stepena ugroženosti/ranjivosti ciljne grupe,
- brojnost ciljne grupe,
- strukture potreba i nivoa zadovoljavanja potreba – efikasnosti i aktivnosti, lokalnih kapaciteta i raspoloživih resursa kao i
- usklađenosti potencijalnih usluga sa prioritetima nacionalnih i drugih lokalnih strategija.

U izradi dokumenta i preporukama za planiranje servisa poštovani su principi socijalne i dječije zaštite koji su navedeni u važećem Zakonu o socijalnoj dječijoj zaštiti (*"Službeni list Crne Gore, broj 27/2013 od 11.06.2013. god.*):

- uvažavanja integriteta i dostojanstva korisnika socijalne i dječije zaštite koja se zasniva na socijalnoj pravdi, odgovornosti i solidarnosti, koja se pruža uz poštovanje fizičkog i psihičkog integriteta, bezbjednosti, kao i uz uvažavanje moralnih, kulturnih i religijskih ubjeđenja, u skladu sa zajemčenim ljudskim pravima i slobodama;
- zabrane diskriminacije korisnika po osnovu rase, pola, starosti, nacionalne pripadnosti, socijalnog porijekla, seksualne orijentacije, vjeroispovijesti, političkog, sindikalnog ili drugog opredjeljenja, imovnog stanja, kulture, jezika, invaliditeta, prirode socijalne isključenosti, pripadnosti određenoj društvenoj grupi ili drugog ličnog svojstva;
- informisanja korisnika o svim podacima koji su značajni za utvrđivanje njegovih socijalnih potreba i ostvarivanje prava, kao i o tome kako te potrebe mogu biti zadovoljene;
- individualnog pristupa korisniku u pružanju prava iz socijalne i dječije zaštite;
- aktivnog učestvovanja korisnika u kreiranju, izboru i korišćenju prava iz socijalne i dječije zaštite koji se zasniva na učestvovanju u procjeni stanja i potreba i odlučivanju o korišćenju potrebnih usluga;
- uvažavanja najboljeg interesa korisnika u ostvarivanju prava iz socijalne i dječije zaštite;
- prevencije institucionalizacije i dostupnosti usluga u najmanje restriktivnom okruženju uvijek kada za to postoje uslovi u njihovim domovima ili lokalnoj zajednici kroz vaninstitucionalne oblike zaštite, ko je osiguravaju različiti pružaoci usluga, sa ciljem poboljšanja kvaliteta života korisnika i njegove socijalne uključenosti;
- pluralizma usluga i pružalaca usluga socijalne i dječije zaštite koje obavljaju i organizacije civilnog društva i druga pravna i fizička lica, pod uslovima i na način propisanim zakonom;
- partnerstva i udruživanja različitih nosilaca djelatnosti i programa, posebno na lokalnom nivou u cilju dostupnosti usluga u najmanje restriktivnom okruženju i prevencije institucionalizacije;
- transparentnosti u pogledu informisanja javnosti o socijalnoj i dječjoj zaštiti u sredstvima javnog informisanja, kao i na druge načine, u skladu sa zakonom.

Parametar za procjenu sadašnjeg nivoa razvijenosti programa namijenjenih marginalizovanim grupama i socijalnih servisa predstavljali su i standardi koje svaki servis mora da ima: strukturni i funkcionalni, kao i usklađenost sa ključnim principima EU prakse u oblasti socijalnih servisa i mehanizama socijalnog uključivanja:

- usklađenost servisa sa potrebama;
- decentralizacija servisa;
- raznolikost pružalaca usluga;
- efektivnost i efikasnost servisa;
- javnost rada i pouzdanost servisa;
- visok kvalitet servisa s uspostavljenim mehanizmima učenja i prepoznavanja dobre prakse i
- prilagodljivost servisa.

SITUACIONA ANALIZA

1. INSTITUCIONALNI I PRAVNI OKVIR NA NACIONALNOM NIVOU VAŽAN ZA IZRADU PLANA

PRAVNI OKVIR

Pravni okvir na nacionalnom nivou važan za socijalnu uključenost obuhvata prvenstveno Ustav Crne Gore, koji određuje da je Crna Gora građanska, demokratska, socijalna i ekološka država i da svako ima pravo na jednaku zaštitu svojih prava i sloboda, te da su svi pred zakonom jednaki bez obzira na bilo kakvu posebnost i lično svojstvo i da svako ima pravo na rad i na pravične i humane uslove rada. Jemči se posebna zaštita lica sa invaliditetom.

Aktivnosti na planu socijalne politike koje se sprovode na lokalnom nivou definisane su shodno odredbama brojnih pozitivno – pravnih propisa poput:

- Zakona o lokalnoj samoupravi,
- Zakona o državnim službenicima i namještenicima,
- Zakona o radu,
- Zakona o vaspitanju i obrazovanju djece sa posebnim obrazovnim potrebama,
- Zakona o predškolskom obrazovanju,
- Zakona o osnovnoj školi,
- Zakona o visokom obrazovanju,
- Zakona o boračko invalidskoj zaštiti,
- Zakona o obligacionim odnosima
- Zakon o socijalnoj i dječjoj zaštiti,
- Porodični zakon Crne Gore,
- Zakon o zabrani diskriminacije itd.

Svakako krucijalan za razvoj socijalnih servisa, bilo da su u nadležnosti države ili lokalnih samouprava, je **Zakon o socijalnoj i dječjoj zaštiti ("Službeni list Crne Gore, broj 27/2013" od 11.06.2013. god.)**. U članu 2 ovog Zakona je navedeno: „Socijalna i dječja zaštita je djelatnost kojom se obezbjeđuju i ostvaruju mjere i programi namijenjeni pojedincu i porodici sa nepovoljnim ličnim ili porodičnim okolnostima, koji uključuju prevenciju, pomoć u zadovoljavanju osnovnih životnih potreba i podršku”.

Kada se govori o cilju socijalne i dječje zaštite, u članu 4. se navodi da: „Socijalna i dječja zaštita ima za cilj unaprijeđenje kvaliteta života i osnaživanje za samostalan i produktivan život pojedinca i porodice“.

Prava iz socijalne i dječje zaštite po važećem Zakonu o socijalnoj i dječjoj zaštiti su:

- 1) osnovna materijalna davanja;
- 2) usluge socijalne i dječje zaštite.

U članu 60 navodi se da su **usluge u oblasti socijalne i dječje zaštite:**

- 1) procjena i planiranje;
- 2) podrška za život u zajednici;

- 3) savjetodavno-terapijska i socijalno-edukativna usluga;
- 4) smještaj;
- 5) neodložne intervencije, i
- 6) druge usluge.

Usluge procjene i planiranja (prema članu 61) obavlja centar za socijalni rad, i one obuhvataju: procjenu stanja, odnosno potreba, snaga i rizika korisnika i drugih lica značajnih za korisnika; procjenu staraoca, hranitelja, usvojioca i lica kojem je dijete povjereno na njegu, vaspitanje i obrazovanje i izradu individualnog ili porodičnog plana pružanja usluga i drugih procjena i planova.

Usluge podrške za život u zajednici (prema članu 62) obuhvataju aktivnosti koje podržavaju boravak korisnika u porodici ili neposrednom okruženju.

Usluge podrške za život u zajednici su:

- dnevni boravak,
- pomoć u kući,
- stanovanje uz podršku,
- svratište,
- personalna asistencija,
- tumačenje i prevođenje na znakovni jezik i
- druge usluge podrške za život u zajednici.

Savjetodavno-terapijske i socijalno-edukativne usluge (prema članu 63) obuhvataju:

- savjetovanje,
- terapiju,
- medijaciju,
- SOS telefon i
- druge usluge s ciljem prevazilaženja kriznih situacija i unapređivanja porodičnih odnosa.

Gore navedene usluge pruža *pružalac usluge* socijalne i dječije zaštite.

Usluge smještaja su:

- porodični smještaj-hraniteljstvo;
- porodični smještaj;
- smještaj u ustanovu socijalne i dječije zaštite;
- smještaj u prihvatilište.

Pored centra za socijalni rad i drugi pružalac usluge socijalne i dječije zaštite može da pruža stručnu podršku i sprovodi odgovarajuću obuku pružaocima usluge porodičnog smještaja hraniteljstva i porodičnog smještaja.

Važećim Zakonom realizuju se opredeljenja koja podrazumijevaju, između ostalog, podsticanje razvoja raznovrsnih i uvođenje novih usluga socijalne i dječije zaštite u zajednici i uključivanje u sferu pružanja usluga što više različitih aktera. Djelatnost u oblasti socijalne i dječije zaštite, odnosno pojedine usluge može, u skladu sa ovim zakonom pružati i **pružalac usluge**: udruženje, preduzetnik, privredno društvo i fizičko lice, u skladu sa zakonom (član 119).

Nabavka usluga takođe je definisana i navodi se da usluge socijalne i dječje zaštite iz čl. 62 i 63 Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti, kao i usluge smještaja u ustanovu i prihvatilište – sklonište za kojima postoji potreba, a mogu se efikasnije obezbijediti od strane drugih pružalaca usluga, obezbjeđuju se kroz:

- postupak javne nabavke,
- javnim pozivom ili
- javno-privatnim partnerstvom.

Finansiranje usluga socijalne i dječje zaštite definisano je u važećem zakonu o soc. i dječjoj zaštiti u dijelu XIV (član 154).

Kada se govori o izgradnji, održavanju i opremanju ustanova socijalne i dječje zaštite, u Zakonu se navodi da “sredstva za izgradnju, održavanje i opremanje javne ustanove socijalne i dječje zaštite koje se finansiraju iz budžeta opštine obezbjeđuju se u budžetu opštine”.

Zakon predviđa i propisivanje minimalnih standarda za pružanje usluga socijalne i dječje zaštite i postupak za dobijanje licence za organizacije i stručne radnike iz oblasti socijalne i dječje zaštite, zatim postupak akreditacije programa obuke, odnosno programa pružanja usluga, u kome se ocjenjuje da li program obuke, odnosno program pružanja usluga, ispunjava utvrđene standarde za akreditaciju.

Od kada je u junu 2013. stupio je na snagu novi Zakon o socijalnoj i dječjoj zaštiti, uslijedilo je i usvajanje više pravilnika iz oblasti socijalne i dječje zaštite i to:

- Pravilnik o sadržini i obliku individualnog plana aktivacije i načinu sprovođenja mjera socijalne uključenosti radno sposobnih korisnika materijalnog obezbjeđenja (Sl.list CG”, broj 58/13). Ovim pravilnikom bliže se propisuje sadržina i oblik individualnog plana aktivacije i način sprovođenja mjera socijalne uključenosti radno sposobnih korisnika materijalnog obezbjeđenja.

- Pravilnik o sadržaju baze podataka i sadržaju i načinu vođenja evidencija u socijalnoj i dječjoj zaštiti (Sl.list CG”, broj 58/13), kojim se propisuju bliži uslovi u pogledu sadržaja, čuvanja, načinu vođenja i pristupu evidencijama, registrima i bazi podataka.

- Pravilnik o bližim uslovima i standardima za obavljanje stručnih poslova u socijalnoj i dječjoj zaštiti (Sl.list CG”, broj 56/13) kojim se utvrđuju stručni poslovi u socijalnoj i dječjoj zaštiti, kao i bliži uslovi i standardi za njihovo obavljanje.

- Pravilnik o organizaciji, normativima, standardima i načinu rada centra za socijalni rad (Sl.list CG”, broj 58/13). Ovim pravilnikom propisuje se organizacija, normativi, standardi i način rada centra za socijalni rad, kao i bliži uslovi pružanja usluge procjene i planiranja u socijalnoj i dječjoj zaštiti.

- Pravilnik o bližim uslovima za ostvarivanje osnovnih materijalnih davanja iz socijalne i dječje zaštite (Sl.list CG”, broj 40/13). Ovim pravilnikom se propisuju bliži uslovi za ostvarivanje materijalnih davanja iz socijalne i dječje zaštite, obrasci zahtjeva za ostvarivanje ovih davanja, kao i sadržaj i obrazac nalaza i mišljenja centra za socijalni rad .

- Pravilnik o bližim uslovima za pružanje i korišćenje usluga porodičnog smještaja-hraniteljstva i porodičnog smještaja (Sl.list CG”, broj 19, od 17.aprila 2014.god). Ovim pravilnikom propisuju se bliži uslovi za pružanje i korišćenje usluga porodičnog smještaja-hraniteljstva i porodičnog smještaja, normativi i minimalni standardi usluga, procjena podobnosti lica za pružanje usluga, program i način sprovođenja obuke, pružanje stručne podrške, kao i naknadu troškova porodičnog smještaja-hraniteljstva i

porodičnog smještaja i naknadu za rad pružaoca usluge.

Međunarodni pravni akti na kojima se bazira Lokalni plan za unapređenje socijalne i dječje zaštite (socijalne inkluzije) u opštini Kolašin su:

- Evropska socijalna povelja (1961.god) i Izmijenjena Evropska socijalna povelja (1996.god), koje su pomenute u prvom dijelu ovog dokumenta;
- Univerzalna deklaracija UN –a o pravima čovjeka (1948.god);
- Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima;
- Konvencija o pravima djeteta, usvojena od Generalne Skupštine UN (1989.god);
- Milenijumski razvojni ciljevi (2002.god);
- Konvencija UN-a o pravima osoba s invaliditetom (2006.god);
- UN Konvencija o zabrani svih oblika diskriminacije žena iz 1979 i Opcioni protokol uz ovu konvenciju;
- Evropska povelja o jednakosti muškaraca i žena u lokalnom životu (2006. god);
- Standardna pravila UN-a o izjednačavanju mogućnosti za osobe sa invaliditetom;
- Preporuka EU o koherentnoj politici za osobe sa invaliditetom,
- Konvencija Savjeta Evrope o sprječavanju i suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici ("Službeni list Crne Gore - Međunarodni ugovori, broj 4/2013"), poznata kao Istanbulska konvencija.

POLITIKE NA NACIONALNOM NIVOU

Za potrebe analize postojećih socijalnih servisa i procjene perspektive razvoja od ključne važnosti su nacionalne strategije u kojima je zastupljena oblast socijalne zaštite i definisana uloga Ministarstva rada i socijalnog staranja odnosno lokalnih aktera. Najvažniji su:

- Strategija razvoja socijalne i dječje zaštite u Crnoj Gori (2013 -2017.god),
- Strategija za integraciju osoba sa invaliditetom (OSI) u Crnoj Gori (2008 – 2016.god) i usvojeni novi Akcioni plan za njenu realizaciju za period 2012 - 2013.),
- Strategija razvoja sistema socijalne zaštite starih lica (2013 – 2017.god)
- Strategija razvoja volonterizma (2010 – 2015. god),
- Strategija zaštite od nasilja u porodici (2011 – 2015.god),
- Strategija Crne Gore za sprečavanje zloupotrebe droga (2013-2020.god) i Akcioni plan (2013 - 2016.god),
- Strategija zapošljavanja i razvoja ljudskih resursa (2012 – 2015.god),
- Strategija Vlade Crne Gore za poboljšanje položaja Roma i Egipćana u Crnoj Gori (2012-2016.god)

Slijedi kratki pregled navoda iz pojedinih strategija od važnosti za razvoj socijalnih usluga i zaštitu grupa u riziku.

1. Strategija razvoja socijalne i dječje zaštite u Crnoj Gori za period 2013 -2017.godine, predviđa razvijanje kroz sljedeće strateške pravce:

- Definisanje razvojne politike socijalne i dječje zaštite povezane sa drugim sistemima i djelatnostima u društvu i harmonizovane sa međunarodnim propisima i standardima, usmjerene na prevenciju socijalnih problema;
- Decentralizaciju sistema socijalne i dječje zaštite;

Lokalni plan za unapređenje socijalne inkluzije / razvoj usluga socijalne zaštite - Kolašin

- Učešće građana i korisnika u odlučivanju o sredstvima i načinima za zadovoljavanje potreba;
- Efikasnija materijalna davanja u socijalnoj i dječjoj zaštiti;
- Obezbeđivanje kvalitetnih usluga u socijalnoj i dječjoj zaštiti.

Decentralizacija podrazumijeva uključivanje i drugih aktera, pored države, u pružanje usluga: nevladinih organizacija, privatnog sektora, kao i građana. Proces decentralizacije socijalne i dječje zaštite ne znači da sve funkcije i prava treba da budu decentralizovane. Delegiranje pojedinih funkcija na lokalni nivo moguće je sprovesti jedino u oblasti socijalnih usluga u zajednici. Ključni dio koji se odnosi na uspostavljanje socijalnih usluga definisan je u Strategiji na slijedeći način:

„Obezbeđivanje kvaliteta usluga podrazumijeva:

- izradu minimalnih standarda usluga socijalne i dječje zaštite;
- razvoj usluga koje podržavaju prirodnu porodicu i porodično okruženje korisnika kao najmanje restriktivno okruženje;
- podsticanje razvoja usluga koje podržavaju boravak korisnika u porodici ili neposrednom okruženju: porodičnog smještaja-hraniteljstva, usluga dnevnih centara, pomoći u kući, savjetodavnih usluga i drugih usluga socijalne i dječje zaštite;
- podizanje kvaliteta usluga u postojećim ustanovama na viši nivo i pružanje novih usluga i uvođenje novih programa, posebno za djecu bez roditeljskog staranja, djecu sa smetnjama u razvju, djecu i mlade sa poremećajima u ponašanju, lica sa invaliditetom, žrtve trgovine ljudima i porodičnog nasilja, liječene uživaocce opojnih sredstava, oboljelih od AIDS-a i dr.;
- obezbeđivanje efikasnog sistema stručne podrške, supervizije i inspekcije;
- promjenu u organizaciji rada centara za socijalni rad i uvođenje novih metoda rada“.

Pitanje kvaliteta usluga u sistemu socijalne i dječje zaštite i jačanje profesionalnih kapaciteta pružalaca usluga, posebno u državnim institucijama je suštinska pretpostavka uspješne reforme sistema socijalne i dječje zaštite. Jačanje profesionalnih kapaciteta zaposlenih i pružalaca usluga u sistemu socijalne i dječje zaštite podrazumijeva: kontinuiranu edukaciju zaposlenih; stručno napredovanje zaposlenih; izradu i akreditaciju programa edukacije zaposlenih; uvođenje sistema licenciranja i akreditacije za pružaoce usluga; uvođenje etičkih principa i izrada kodeksa prakse i profesionalnog ponašanja; uvođenje sistema evaluacije, supervizije i monitoringa efekata preduzetih mjera; uvođenje sistema nezavisnog nadzora i kontrole stručnog rada.

2. Strategija za integraciju osoba sa invaliditetom (OSI) u Crnoj Gori (2008 – 2016.god) i usvojeni novi Akcioni plan za njenu realizaciju za period 2012 - 2013.) kao glavni cilj postavlja unapređenje položaja OSI i njihovo uključivanje u sve oblasti društva na ravnopravnoj osnovi. Strategijom se preporučuje:

«Osnovati i razviti nove/nedostajuće servise bazirane na istraženim potrebama korisnika: Mreža dnevnih centara za djecu sa smetnjama u razvoju; Plaćeni prevoz djeci sa smetnjama u razvoju i njihovim pratiocima do centara gdje se školuju ili gdje borave; Centri za podsticanje samostalnog života OSI; Prevoz osoba sa invaliditetom „od vrata do vrata“; Gestovni prevodilac; Psi vodiči i pomagači; Službe za psihološko osnaživanje; Starateljstvo – lice koje se brine o OSI i koje to obavlja kao profesionalno zanimanje, a koje može biti iz uže porodice ili po izboru same OSI. Ovaj rad treba da bude uračunat u staž za PIO; Specijalizovano hraniteljstvo za djecu sa smetnjama u razvoju; Personalni asistent za pomoć osobama sa invaliditetom.»

U Akcionom planu za 2014 – 2015. godinu se navodi mjera: „Osnovati i razviti nove/nedostajuće servise u lokalnim zajednicama” u okviru koje su navedene sljedeće aktivnosti: „Širenje mreže dnevnih centara za djecu sa smetnjama u razvoju; Promovisanje hraniteljstva za djecu sa smetnjama u razvoju; Uvođenje usluge personalnog asistenta; Uvođenje usluge prevodioca i tumača za znakovni jezik; Otvaranje male grupe kuće za smještaj djece sa smetnjama u razvoju“.

3. Strategija razvoja sistema socijalne zaštite starih lica (2013 – 2017.god) za opšti cilj postavlja: „Razvijanje integrisane socijalne zaštite starih lica radi očuvanja i poboljšanja njihovog kvaliteta života u prirodnom okruženju i osposobljavanja za produktivan život u zajednici, kao i radi predupređenja zavisnosti od socijalnih službi, efikasnim korištenjem postojećih resursa i razvijanjem novih dostupnih, kvalitetnih i raznovrsnih usluga socijalne zaštite”. Kao poseban cilj koji se odnosi na socijalne usluge i ulogu lokalne samouprave navodi: „Razvijenu mrežu vaninstitucionalnih/lokalnih usluga socijalne zaštite u zajednici koje unapređuju kvalitet života starih u njihovoj prirodnoj sredini i međugeneracijskih odnosa u porodici”.

Ono što ova Strategija planira jeste: „Ojačati kapacitete lokalnih samouprava za uvođenje lokalnih usluga; Obezbjediti uvođenje lokalnih socijalnih usluga na opštinskom i međuopštinskom nivou, u skladu sa sačinjenim akcionim planom; Uvedene savjetodavno terapijske i socio edukativne usluge za starije građane u okviru postojećih kapaciteta u sistemu socijalne ili zdravstvene zaštite u vidu posebnih programa; Unapređeni mehanizmi učešća NVO sektora u obezbjeđivanju socijalnih usluga – kroz razvanje mehanizama dostupnosti finansijskih sredstava iz budžeta NVO sektoru i drugim pružaocima usluga u skladu sa pluralizmom pružaoca usluga i podršku razvoju volonterizma u obezbjeđivanju socijalnih usluga čime se doprinosi povremenom/kontinuiranom obogađivanju osnovnog sadržaja usluge koji je propisan minimalnim standardima kvaliteta usluge.“

4. Strategija razvoja volonterizma (2010 - 2015) u dijelu koji se odnosi na socijalnu i zdravstvenu zaštitu navodi da treba raditi na poboljšanju kvaliteta i ekonomičnosti socijalne zaštite. Učešće i dobra volja građana mogu biti velika pomoć socijalno isključenim kategorijama društva. Mjere predložene Strategijom obuhvataju angažman volontera u dijelu: unapređivanja socijalne zaštite i kvaliteta servisa za djecu, stara i nemoćna lica; beskućnike i druge socijalno isključene kategorije stanovništva.

5. Strategija zaštite od nasilja u porodici (2011 - 2015), urađena je u skladu sa Zakonom o zaštiti od nasilja u porodici (čl 18). Strategija sadrži: 1) ocjenu stanja i identifikovanje ključnih problema u socijalnoj i drugoj zaštiti; 2) ciljeve i mjere za unaprijeđenje socijalne i druge zaštite, a naročito u vezi: podizanja nivoa svijesti građana o problemu nasilja i formiranja stavova o neprihvatljivosti nasilja; razvoja programa za prevenciju nasilja; podrške porodici u prevenciji nasilja; daljeg razvoja normativnog okvira u oblasti zaštite; jačanja saradnje organa, ustanova, organizacija i drugih pravnih i fizičkih lica koja se bave zaštitom; sticanja novih znanja i vještina svih koji se bave zaštitom; unapređenja sistema za prikupljanje i analizu podataka i izvještavanja o slučajevima nasilja. Zakoni koji regulišu oblast nasilja u porodici u Crnoj Gori su:

- Porodični zakon („Službeni list RCG“br.01/07)
- Zakon o zaštiti od nasilja u porodici („Službeni list CG“br.46/10)
- Krivični zakonik („Službeni list RCG“br.70/03,13/04,47/06, „Službeni list CG“br.40/08, 25/10)
- Zakon o krivičnom postupku („Službeni list CG“br.57/09,49/10)

- Zakon o prekršajima („Službeni list CG“ br01/11)
- Zakonom o javnom redu i miru („Službeni list RCG“ 41/94)
- Zakon o rodnoj ravnopravnosti („Službeni list“ RCG 46/07)
- Zakon o socijalnoj i dječjoj zaštiti („Službeni list“ RCG 78/05)

Navodi se da Vlada i lokalne samouprave treba da rade na uspostavljanju dovoljnog broja skloništa za žrtve porodičnog nasilja. Neophodna je stalna edukaciju za profesionalce u institucijama koje pružaju zatitu žrtvama nasilja, kao preventivne aktivnosti i kampanje podizanja svijesti u cilju edukacije građanstva o ovom problemu.

6. Strategija Crne Gore za sprečavanje zloupotrebe droga 2013-2020 i Akcioni plan 2013- 2016, sadrži konkretne priloge, kao i ugrađene prijedloge i sugestije iskazane od strane nadležnih državnih organa, referentnih ustanova, lokalne samouprave, stručnjaka raznih profila, kao i nevladinih organizacija. U dijelu ostvarivanja cilja „Smanjenja potražnje za drogama“ posebna je važnost za oblast socijalnih servisa uloga svih aktera u oblasti rehabilitacije i reintegracije zavisnika/ca od droga u društvo, uključujući i lica na izdržavanju kazne i okviru kog je predviđeno „povećanje dostupnosti, pristupačnost i pokrivenosti efikasnim raznovrsnim intervencijama vezanim za socijalnu rehabilitaciju i socijalnu reintegraciju“.

7. Strategija zapošljavanja i razvoja ljudskih resursa (2012 – 2015.god) kao prioritet broj 3 navodi: «Promovisanje socijalne inkluzije i smanjenje siromaštva». Ovaj prioritet se odnosi na pružanje podrške najranjivijim društvenim grupama u cilju stvaranja inkluzivnog društva, odnosno društva za sve. Neki od ciljeva su:

“Unapređenje sistema socijalnih davanja i socijalnih usluga u cilju bolje usmjerenosti i pokrivenosti ranjivih grupa”; “Integracija u zapošljavanju lica sa invaliditetom” i “Integracija u zapošljavanju RAE populacije, izbjeglica i raseljenih lica”. Takođe, u ovoj strategiji se ističe da treba raditi na kreiranju nacionalnog modela socijalnog preduzetništva čija bi implementacija doprinjela boljoj socijalnoj inkluziji i ekonomskoj emancipaciji ugroženih grupa i to kroz analizu stanja i uslova za primjenu koncepta socijalnog preduzetništva kao i inicijativa koje se mogu razviti kao primjer socijalne ekonomije, implementaciju pilot projekata posebno na sjeveru i za najugroženije grupe, zatim kroz podizanje nivoa informisanosti socijalnih partnera o konceptu socijalnog preduzetništva, stvaranje pravnog okvira za razvoj ovog koncepta, kao i kroz realizaciju programa i projekata koji imaju za cilj pokretanje inicijativa za razvijanje projekata socijalnog preduzetništva.

8. Strategija za razvoj hraniteljstva u Crnoj Gore sa Akcionim planom za period 2012.-2016. godini donešena je u cilju održivog, efikasnog i svima dostupnog sistema zaštite djece i mladih bez roditeljskog staranja. U Strategiji je navedeno da se hraniteljstvo kao adekvatni oblik zaštite zasniva se na partnerstvu javnog, privatnog i civilnog sektora kao pružaoca usluga u ovoj oblasti i uz stimulisanje pune participacije korisnika – djece, kao i hranitelja. Strategija sadrži ocjenu stanja i identifikovanje ključnih problema u socijalnoj i dječjoj zaštiti djece i mladih bez roditeljskog staranja, u cilju ostvarivanje prava svakog djeteta na život u porodičnom okruženju, popularisanja hraniteljstva i senzibilisanje građana za bavljenje hraniteljstvom, izgradnje sistema kvaliteta zaštite djece bez roditeljskog staranja, unapređivanja zaštite djece na hraniteljstvu, kao i razvoja različitih oblika hraniteljstva. Kao direktni korisnici se navode: djeca i mladi; biološke porodice djece u sistemu socijalne zaštite; srodničke hraniteljske porodice; nesrodničke hraniteljske porodice; građani – potencijalni kandidati za hraniteljstvo; zaposleni u centrima za socijalni rad; zaposleni u domovima za djecu; zaposleni u organima državne

i lokalne samouprave koji rade u oblasti zaštite djece; nevladine organizacije. Pored toga u indirektnu ciljnu grupu spadaju: mediji; zaposleni u zdravstvenim i obrazovnim ustanovama; šira javnost. Procesom implementacije Strategije razvoja hraniteljstva u Crnoj Gori će upravljati državne i lokalne strukture, koje će osigurati realizaciju akcionih planova. Lokalne strukture se navode kao operativne strukture za realizaciju Strategije i to su: Centri za socijalni rad; Dom za djecu; Centri za dnevni boravak; službe zapošljavanja; mediji; NVO; vaspitno-obrazovne ustanove; zdravstvene ustanove.

9. Protokol o postupanju, prevenciji i zaštiti od nasilja u porodici. Shodno obavezama iz Strategije zaštite od nasilja u porodici u novembru 2011. godine potpisan je i Protokol o postupanju, prevenciji i zaštiti od nasilja u porodici, čiji su potpisnici Vrhovni Sud, Ministarstvo pravde, Vrhovno Tužilaštvo, Ministarstvo prosvjete i sporta, Ministarstvo zdravlja, Ministarstvo rada i socijalnog staranja, Uprava policije i Vijeće za prekršaje. Protokol definiše tip usluga koje treba da obezbijede institucije koje pružaju zaštitu žrtvama nasilja u porodici, kao i rad na formiranju multidisciplinarnih timova na lokalnom nivou za praćenje i unapređenje koordinirane i efikasne zaštite žrtava porodičnog nasilja.

INSTITUCIONALNI OKVIR: AKTERI KLJUČNI ZA RAZVOJ SERVISA NA NACIONALNOM NIVOU

INSTITUCIONALNI OKVIR: AKTERI KLJUČNI ZA RAZVOJ SOCIJALNIH SERVISA NA NACIONALNOM NIVOU

Ministarstvo rada i socijalnog staranja

Uredbom Vlade Crne Gore članom 18. regulisana je uloga i nadležnost Ministarstva rada i socijalnog staranja kako slijedi: „Ministarstvo rada i socijalnog staranja vrši poslove uprave koji se odnose na: radne odnose, zaštitu na radu, zarade i druga primanja iz rada i po osnovu rada; tržište rada, zapošljavanje i obrazovanje odraslih za potrebe tržišta rada u svim oblicima rada osim u državnim organima; zapošljavanje i rad stranaca u Crnoj Gori; zapošljavanje lica sa invaliditetom; zaštitu građana Crne Gore na radu u inostranstvu; međunarodnu saradnju i međunarodne ugovore iz nadležnosti ministarstva; sistem penzijskog i invalidskog osiguranja i oblast boračke i invalidske zaštite; zaštitu boraca, vojnih invalida, porodica palih boraca, civilnih invalida rata i članova njihovih porodica; socijalnu zaštitu, dječju zaštitu, zaštitu lica sa invaliditetom, zaštitu starih lica; socijalnu zaštitu lica koja traži azil, lica kojima je priznat status izbjeglice i lica kojima je odobrena dodatna zaštita; porodičnu zaštitu; saradnju sa Crvenim krstom Crne Gore, nevladinim organizacijama, agencijama Ujedinjenih nacija i drugim međunarodnim organizacijama; upravni postupak iz nadležnosti ministarstva; prvostepeni prekršajni postupak; vođenje registra Opšteg i granskih kolektivnih ugovora, registra sindikalnih organizacija, registra reprezentativnih sindikata i registra reprezentativnih organizacija udruženja poslodavaca; davanje ovlaštenja za obavljanje poslova iz oblasti zaštite na radu i vođenje registra izdatih ovlaštenja; priznavanje *inostranih sertifikata u neformalnom i informalnom obrazovanju sa vođenjem centralnog registra; upravni nadzor u oblastima za koje je ministarstvo osnovano; kao i druge poslove koji su mu određeni u nadležnost.*“

Unutar Ministarstva organizovan je posebno *Direktorat za socijalno staranje i dječju zaštitu* u okviru koga se nalaze: *Direkcija za socijalnu i dječju zaštitu i nadzor* i *Direkcija za zaštitu rizičnih grupa*. U Direktoratu za socijalno staranje i dječju zaštitu vrše se poslovi koji se odnose na: zaštitu porodice, pojedinca, djece u riziku i lica u stanju socijalne potrebe, odnosno socijalne isključenosti a posebno na nesposobne za rad i materijalno neobezbijedjene, djecu bez roditeljskog staranja, djecu sa tjelesnom, mentalnom i senzornom ometenošću, zlostavljanu i zanemarenu djecu, djecu sa poremećajem u ponašanju, lica sa invaliditetom, stara lica, lica i porodice kojima je usljed posebnih okolnosti potreban odgovarajući oblik socijalne zaštite kao i izbjegla i interno raseljena lica; kreiranje strateških dokumenata koji su od interesa za zaštitu pojedinih vulnerabilnih kategorija stanovništva; praćenje primjene usvojenih dokumenata; drugostepeni upravni postupak u oblasti socijalne i dječje zaštite i porodičnih odnosa; poslove iz oblasti analitike, planiranja i pripreme analiza, informacija i izvještaja o finansijskim tokovima koji služe kao osnova u izradi projekcije potrebnih sredstava za finansiranje godišnjih potreba i obaveza i investicionih ulaganja u oblastima socijalne i dječje zaštite; izradu izvještaja i statistika o korišćenju sredstava iz oblasti socijalne i dječje zaštite i njihovo generisanje unutrašnjim i spoljnim entitetima; programiranje i monitoring prioriteta/mjera koji je vezan za socijalnu inkluziju, u okviru Operativnog programa IPA IV komponente razvoj ljudskih resursa, ostvarivanje saradnje sa NVO i organima lokalne samouprave.

U Direkciji za socijalnu i dječju zaštitu i nadzor vrše se poslovi koji se odnose na: pripremu nacрта i predloga zakona, podzakonskih akata i drugih propisa iz oblasti socijalne i dječje zaštite; pripremu odgovarajućih informacija, analiza i programa; davanje stručnih mišljenja u vezi primjene zakona i drugih propisa iz ove oblasti; saradnju sa lokalnom samoupravom i nevladinim organizacijama; ostvarivanje prava na materijalno obezbjeđenje porodice; smještaj u drugu porodicu; pomoć u vaspitanju i obrazovanju djece i mladih sa posebnim potrebama; ostvarivanje prava na ličnu invalidninu, njegu i pomoć drugog lica kojima je priznat status izbjeglice, opremu za novorođeno dijete, dodatak za djecu; odmor i rekreaciju djece; ostvarivanje prava u oblasti porodičnih odnosa; rješavanje u drugostepenom upravnom postupku iz oblasti socijalne i dječje zaštite; vodjenje postupka o ispunjavanju uslova za obavljanje djelatnosti javnih i privatnih ustanova za ovu oblast i obavljanje socijalne i dječje zaštite kao preduzetničke djelatnosti; dodjelu koncesija u skladu sa Zakonom o socijalnoj i dječjoj zaštiti; poslove iz oblasti analitike, planiranja i pripreme analiza, informacija i izvještaja o finansijskim tokovima u oblasti socijalne i dječje zaštite; saradnju sa NVO i organima lokalne samouprave; izradu analiza, izvještaja i informacija iz oblasti socijalne i dječje zaštite.

U Direkciji za zaštitu rizičnih grupa vrše se poslovi koji se odnose na: pripremu propisa i drugih akata u ovoj oblasti; pripremu analiza, informacija izvještaja i stručnih mišljenja u vezi stanja i primjene propisa iz ove oblasti; praćenje stanja u oblasti zaštite djece bez roditeljskog staranja i zlostavljene i zanemarene djece, invalida i djece sa posebnim potrebama, djece sa poremećajima u ponašanju, starih lica, raseljenih i izbjeglih lica i RAE; trgovinu djecom i ljudima; bolesti zavisnosti; vođenje evidencije potencijalnih usvojlaca i djece podobne za usvojenje; programiranje i monitoring prioriteta/mjera koji je vezan za socijalnu inkluziju, u okviru Operativnog programa IPA IV komponente razvoj ljudskih resursa, ostvarivanje saradnje sa NVO i organima lokalne samouprave; izradu analiza, izvještaja i informacija iz oblasti zaštite rizičnih grupa.

Pored ovog ministarstva, posebno važnu ulogu imaju i Ministarstvo prosvjete i sporta i Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, ali i ostala ministarstva u svom domenu.

Zavod za statistiku Crne Gore – MONSTAT

Zavod za statistiku Crne Gore – MONSTAT je nadležno tijelo za proizvodnju zvanične statistike. U okviru rada Sektora socijalnih statistika i demografije, konkretno Odsjeka statistike tržišta rada, uslova života, socijalne usluge i potrošnje domaćinstava rade se istraživanja iz oblasti socijalne zaštite i prikupljaju se informacije o korisnicima usluga koji su u stanju socijalne potrebe. Prate se centri za socijalni rad, ustanove socijalne zaštite, korisnici socijalne zaštite (maloljetni i punoljetni). Podaci o centrima za socijalni rad prikupljaju se statističkim izvještajima dobijenih od centara za socijalni rad, dok se podaci o ustanovama za socijalnu zaštitu prikupljaju statističkim izvještajima dobijenih od ustanova za socijalnu zaštitu djece, omladine i odraslih lica. Ovi podaci su rezultat redovnih statističkih istraživanja koja se sprovode u dvogodišnjoj periodici. Pored ovih prikupljaju se i podaci o korisnicima socijalne zaštite koji se dobijaju na osnovu redovnih statističkih istraživanja centara za socijalni rad koja se sprovode svake godine.

USTANOVE SOCIJALNE ZAŠTITE NA NACIONALNOM NIVOU

Ustanove za odrasla i stara lica obezbjeđuju privremeni ili trajni smještaj, ishranu, njegu i zdravstvenu zaštitu odraslim i ostarjelim licima koja su bez sredstava za život, bez porodičnog staranja, ometene u psihičkom ili fizičkom razvoju, i usljed toga nesposobna za samostalan život, a i bez uslova da im se odgovarajuća njega i pomoć obezbijedi u sostvenoj porodici.

Ustanove za djecu i mlade (ustanove za djecu i mlade lišenu roditeljskog staranja, ustanove za djecu i mlade ometenu u psihičkom i fizičkom razvoju, ustanove za djecu i mlade sa poremećajima u ponašanju) obezbjeđuju privremeno ili trajno zbrinjavanje, ishranu, zdravstvenu zaštitu, vaspitanje, obrazovanje i stručno osposobljavanje djece i mladih kojima je potreban ovakav oblik zaštite.

LOKALNE STRATEGIJE, AKCIONI PLANOVI, ODLUKE U OBLASTI SOCIJALNE ZAŠTITE

Opština ima usvojen Strateški plan razvoja za period 2012. do 2016. god. koji u jednom dijelu obuhvata i oblast socijalne zaštite, u dijelu mjere 4.1: Unapređenje obrazovanja, socijalne i zdravstvene zaštite i veća socijalna uključenost.

Lokalna smaouprava prepoznala je važnost donošenja posebne polikite kada se govori o mladima, i usvojila Lokalni plan akcije za period 2013-2017.

Osim navedenih, u momentu pripreme ovog lokalnog plana, opština nema usvojenu Odluku o oblicima socijalne i dječije zaštite, što bi bilo od značaja za pružanje ovih usluga na lokalnom nivou ali ni i druga strateška dokumenta od značaja za razvoj usluga socijalne zaštite.

INSTITUCIJE NA LOKALNOM NIVOU I ANALIZA STANJA

Opština Kolašin – Sekretarijat za opštu upravu, društvene djelatnosti i zajedničke poslove

Nadležnosti lokalne samouprave u oblasti socijalne i dječje zaštite definisane su Zakonom o lokalnoj samoupravi, Zakonom o socijalnoj i dječjoj zaštiti i Statutom Opštine.

Sekretarijat za opštu upravu, društvene djelatnosti i zajedničke poslove vrši poslove uprave koji se odnose na:

- praćenje i unapređivanje sistema lokalne samouprave; izradu propisa koji se odnose na organizaciju organa uprave i mjesnih zajednica; davanje mišljenja u postupku pripreme propisa i akata;
- upravljanje i razvoj kadrova; organizuje obuke i usavršavanje kadra; obavlja tehničke poslove u vezi oglašavanja slobodnih radnih mjesta i obaveznog socijalnog osiguranja;
- poslove u vezi sa osnivanjem i organizacijom mjesnih zajednica;
- poslove opšte uprave: zaključenje braka i vođenje matične knjige vjenčanih; poslove ovjere prepisa, potpisa i rukopisa; vođenje biračkog spiska i administrativno-tehničke poslove u vezi sa sprovođenjem izbora;
- pružanje pravne pomoći građanima u ostvarivanju njihovih prava i interesa;
- vođenje prvostepenog prekršajnog postupka za prekršaje propisane odlukama Opštine Kolašin i u drugim slučajevima kada je za to ovlašćen;
- obezbjeđivanje primjene propisa i drugih akata iz oblasti socijalne i dječje zaštite: kućna njega i kućna pomoć starim i invalidnim licima; vođenje postupka za rješavanje stambenih pitanja lica u stanju socijalne potrebe; vodi postupak za ostvarivanje prava na jednokratne novčane pomoći i pomoć u kući;
- priprema planove i programe na lokalnom nivou u sprovođenju strateških nacionalnih dokumenata i stara se o njihovoj realizaciji;
- prati realizaciju investicionih programa koje finansira Opština u oblastima iz nadležnosti organa; prati i učestvuje u obezbjeđivanju uslova za ostvarivanje i unapređenje primarne zdravstvene zaštite;
- organizuje poslove koji se odnose na prevenciju i suzbijanje problema narkomanije i mladih na nivou Kancelarije u okviru Sekretarijata;
- rješava o priznavanju prava iz oblasti boračko-invalidske zaštite i zaštite civilnih invalida rata; vodi postupak izdavanja radnih knjižica i upisa kvalifikacije;
- razvoj i unapređenje kulture, umjetničko stvaralaštvo, kulturne manifestacije; bibliotekarstvo, kulturno-umjetnički amaterizam; ostvarivanje svih vidova saradnje u oblasti kulture; zaštitu spomenika kulture; izradu programa podizanja spomen–obilježja;
- stvara uslove za rad institucija kulture na nivou Opštine;
- vrši upravne i druge poslove usmjeravanja djece sa posebnim potrebama u obrazovne programe i obezbjeđuje uslove za rad Komisije za usmjeravanje djece sa posebnim potrebama; realizuje aktivnosti u vezi sa primjenom propisa o dodjeli stipendija studentima;

Lokalni plan za unapređenje socijalne inkluzije / razvoj usluga socijalne zaštite - Kolašin

- stvaranje uslova za razvoj i unapređenje sporta djece, omladine i građana, obezbjeđuje uslove za trening i takmičenja sportista, podstiče aktivnost lica sa invaliditetom;
- organizaciju rada ustanova iz oblasti sporta; organizovanje sportskih manifestacija; dodjeljivanje nagrada i priznanja u oblasti sporta;
- pripremu predloga i mišljenja u postupku donošenja nacionalnog programa sporta; pripremu i predlaganje kriterijuma za izbor programa za finansiranje, odnosno sufinansiranje i na osnovu javnog konkursa i u saradnji sa Crnogorskim olimpijskim komitetom ili savezom sportova određuje izvršioce godišnjih programa;
- vrši upravni nadzor i poslove u vezi sa ostvarivanjem prava osnivača prema javnim ustanovama i preduzećima u ovim oblastima;
- kancelarijsko poslovanje (poslovi pisarnice i arhive, prijema i dostave pošte, obrada predmeta primjenom savremene elektronske);
- stručne i administrativno-tehničke poslove u vezi sa realizacijom odluka komisija nadležnih za rješavanje stambenih pitanja, osim za stanove dodijeljene licima u stanju socijalne potrebe;
- poslove tekućeg i investicionog održavanja objekata u kojima su smještene organi uprave; poslove osiguranja službenika i imovine Opštine Kolašin;
- poslove obezbjeđenja i zaštite objekata u kojima su smješteni organi Opštine Kolašin; portirske poslove; pomoćno-tehničke poslove u vezi sa upotrebom i zaštitom zastave i grba Opštine Kolašin; poslove kopiranja i povezivanja štampanih materijala; poslove održavanja higijene službenih prostorija;
- poslove pripreme stručnih mišljenja i izjašnjenja po inicijativama za ocjenjivanje ustavnosti i zakonitosti propisa; pripreme informativnih i drugih stručnih materijala za Skupštinu i Predsjednika;
- saradnju sa nevladinim organizacijama koje prate razvoj lokalne samouprave;
- vrši poslove u vezi slobodnog pristupa informacijama iz svog djelokruga;
- vrši i druge poslove iz nadležnosti Opštine u ovim oblastima.

Pregledom Odluke o budžetu opštine Kolašin za 2013. godinu i razdjela Sekretarijata za opštu upravu, može se zaključiti da je došlo do pada izdvajanja sredstava za jednokratne socijalne pomoći i stipendija i to za po 16,67% (jednokratne socijalne pomoći su planirane u iznosu od 25.000, a stipendije 5.000 evra).

Indeks razvijenosti od 70,94 ukazuje da se radi o opštini koja je ispod nacionalnog proseka (104,63) i nalazi se neposredno ispod medijane za posmatrane opštine (73,07). Podaci o indeksu razvijenosti opštine ukazuju da su indikatori po kojima se izračunava niski, pa se može pretpostaviti da je i zavisnost od socijalne podrške velika.

Kancelarija za prevenciju narkomanije

U sklopu Sekretarijata za opštu upravu i društvene djelatnosti, a u cilju stvaranja uslova za sprovođenje preventivnih aktivnosti, radi Kancelarija za prevenciju narkomanije i pitanja mladih, a u skladu sa preporukama Nacionalnog savjeta za borbu protiv narkomanije. U njoj je zaposlen jedan sociolog.

Kancelarija za prevenciju narkomanije razvija aktivnosti na podizanju nivoa informisanosti što kao krajnji cilj ima bolje poznavanje problema narkomanije. Razvijanje sposobnosti prepoznavanja bolesti, traženje pomoći, prihvatanje sopstvene i kolektivne

odgovornosti, pravci su preventivnog rada kancelarije, kako bi došlo do redukcije rizične grupe i smanjenja problema narkomanije u Kolašinu.

Ciljna grupa u preventivnom radu su adolescenti, porodice, škole i društvena zajednica u cjelini.

Metod rada je višeslojan-individualni i grupni, radioničarski, tribine, predavanja. U slučaju kada je građanima potrebna pomoć, informacija, stručni savjet ili žele učestvovati u procesu edukacije mladih mogu se obratiti ovoj kancelariji. Takođe, ako roditelji sumnjaju i žele testirati svoje dijete, ova kancelarija nudi besplatne panel testove.

Kancelarija je do sada izdala Informator za roditelje i djecu, koji se u elektronskoj verziji može naći i preuzeti na websajtu opštine Kolašin.

Komisija za procjenu i usmjeravanje djece sa posebnim potrebama

Komisija za procjenu i usmjeravanje djece sa posebnim potrebama osnovana je krajem 2007. godine i počela je sa radom 2008. godine a prva rešenja donijela je 2009.godine. Imaju sve članove Komisije ali ne i zamjenike. Komisija je od početka rada usmjerila ukupno 20-oro djece (od kojih 2009.god. 4, 2011 god. 13 i 2012god. troje i 3 reusmerenja).

SWOT analiza lokalne samouprave imajući u vidu obezbjeđivanje usluga socijalne zaštite:

SNAGE (RESURSI KAPACITETI SA KOJIMA SE RASPOLAŽE) <ol style="list-style-type: none">1. Postojanje kadra (pogotovo sociolog koji radi u kancelariji za prevenciju narkomanije)2. Normativna regulisanost ove oblasti3. Budžetska regulativa	SLABOSTI (ŠTA NAM NEDOSTAJE U RESURSIMA I KAPACITETIMA) <ol style="list-style-type: none">1. Prostorno tehnički uslovi – nedostatak kancelarije, kompjutera, putničkog terenskog vozila2. Nedostatak finansijskih sredstava (mala finansijska sredstva se mogu izdvojiti za oblast socijalne zaštite)3. Nedostatak još specijalista za ovu predmetu oblast
PRILIKE (MOGUĆNOSTI) (MOGUĆNOSTI U OKRUŽENJU KOJE MOŽEMO ISKORISTITI) <ol style="list-style-type: none">1. Prepoznavanje ovog problema u organima koje dotiče ova oblast2. Iskazana volja da se sarađuje na svim nivoima3. Mogućnost izrade projekata za EU fondove	PREPREKE (RIZICI KOJI MOGU UGROZITI VAŠE NAMJERE) <ol style="list-style-type: none">1. Finansijska sredstva2. Prioritizacija drugih problema i potreba a ne ovog

JU CENTAR ZA SOCIJALNI RAD - SLUŽBA KOLAŠIN

Služba u Kolašinu je organizovana kao sastavni dio Centra za socijalni rad za opštine Podgorica, Cetinje, Danilovgrad i Kolašin. Služba obavlja poslove u skladu sa Zakonom o socijalnoj i dječjoj zaštiti, Porodičnom zakonu i Zakonu o opštem upravnom postupku.

Prava iz socijalne zaštite su:

Materijalno obezbjeđenje, lična invalidnina, njega i pomoć drugog lica, smještaj u ustanovu i u drugu porodicu, pomoć za vaspitanje i obrazovanje djece i mladih sa smetnjama u razvoju, zdravstvena zaštita, troškovi sahrane i jednokratna novčana pomoć.

Prava iz dječje zaštite su:

Dodatak na djecu, oprema za novorođeno dijete, naknada po osnovu rođenja za porodilje koje su prijavljene na Zavodu za zapošljavanje, naknada za porodilje zaposlene kod privatnika, naknada za rad sa polovinom punog radnog vremena i odmor i rekreacija djece.

Rad Centra je organizovan u okviru sektora, službi i odjeljenja.

Pri službi specijalizovanog socijalnog rada organizovana su **četiri Stručna tima:**

1. Tim za zaštitu djece bez roditeljskog staranja;
2. Tim za zaštitu djece iz porodica sa poremećenim odnosima;
3. Tim za zaštitu djece i omladine sa poremećajima u ponašanju;
4. Tim za zaštitu odraslih lica - zavisnika, duševnih bolesnika i lica društveno neprihvatljivog ponašanja.

Smještaj u ustanovama u Crnoj Gori u 2013.godini

U s t a n o v a	Broj Štićenika
JU Zavod "Komanski most" Podgorica	4 (1m- 3 ž)
JU Dom starih "Grabovac" Risan	3 (2ž -1 m)
JU Dom za stara lica "Bijelo Polje"	8 (3m- 5 ž)
Centar za djecu "Ljubović"	1 m
JU Resursni centar "1 jun" Podgorica	3 (2m – 1 ž)

Smještaj van Crne Gore u 2013.godini

Zavod za zbrinjavanje odraslih lica "Male Pčelice	1 m
Dom za djecu i omladinu ometenu u razvoju "Sremčica" Beograd	1ž

Smještaj djece u hraniteljske porodice u 2013.godini

Srodničke	6 (2 m – 4 ž)
Nesrodničke	3 ž

Smještaj odraslih lica u drugu porodicu u 2013.godini

Broj lica	9 (3 m i 6 ž)
-----------	----------------

Prava iz socijalni zaštite u 2013.godini

Naziv prava	Broj korisnika
Materijalno obezbjeđenje	290 porodica
Tuđa njega i pomoć	155 lica
Lična invalidnina	33 lica
Dječji dodaci	
Korisnici materijalnog obezbjeđenja – djece	314
Raseljena lica – djece	5
Djeca sa smetnjama u razvoju	7
Djeca bez roditeljskog staranja	9
U ustanovama socijalnei dječje zaštite	1

Saradnja za drugim institucijama

CSR redovno saraduje sa sljedećim institucijama:

- SO-e Kolašin – Sekretarijat za opštu upravu i društvene djelatnosti;
- Zavod za zapošljavanje – Kancelarija Kolašin;
- JU Dom zdravlja Kolašin;
- JU Osnovna škola sa područnim jedinicama;
- JU Srednja mješovita škola ;
- Komeserijat za raseljena lica – Kancelarija Kolašin;
- Uprava policije
- Osnovni sud;
- Sud za prekršaje;
- Crveni krst;
- Razvojno savjetovalište Podgorica.

ZAVOD ZA ZAPOŠLJAVANJE: BIRO RADA KOLAŠIN

Biro rada Kolašin u okviru svojih nadležnosti i postojećih programa za socijalno ugrozene kategorije (dugoročno nezaposlena lica, lica u sukobu sa zakonom, mladi u riziku) realizuje programe APZ (aktivne politike zapošljavanja) i to: prekvalifikacije, dokvalifikacije, stručna osposobljavanja, sticanje posebnih znanja, sezonsko zapošljavanje, javni radovi, novčana naknada, procjena stepena invaliditeta i stimulisanje poslodavaca za zapošljavanje tih kategorija nezaposlenih lica uz plaćanje subvencija od strane ZZZ CG i uključivanje u programe profesionalne rehabilitacije.

Jedna od veoma korisnih mjera imajući u vidu socijalnu inkluziju su **javni radovi**. Oni predstavljaju važan instrument države kojim se ublažavaju posljedice otvorene nezaposlenosti i jedan je od uspješnijih programa aktivne politike zapošljavanja. Javni radovi su lokalni ili državni programi zapošljavanja, koji se organizuju zbog sprovođenja

Lokalni plan za unapređenje socijalne inkluzije / razvoj usluga socijalne zaštite - Kolašin

programa socijalne zaštite, obrazovnih, kulturnih programa, programa za zaštitu prirode, komunalnih i drugih programa, koji se temelje na društveno korisnom, neprofitnom radu. Programi javnih radova podstiču otvaranje novih radnih mjesta i podizanje radnih potencijala, nivoa znanja i vještina nezaposlenih lica, a istovremeno pomažu razvoj lokalnih samouprava.

Asistenti u nastavi – važna karika inkluzije: Prepoznajući značaj doprinosa razvoju inkluzivnog obrazovanja Zavod je kroz javni rad “Asistenti u nastavi “ podržao ovaj model obrazovanja. Asistenti u nastavi daju doprinos unapređenju kvaliteta inkluzivnog obrazovanja i omogućavaju da škola obezbijedi dobru edukaciju svim učesnicima, nezavisno od njihovih različitih mogućnosti. Asistentova uloga je da pruži tehničku pomoć djetetu sa posebnim obrazovnim potrebama, nastavniku i čitavom razredu, zavisno od potrebe u datom trenutku.

Personalna asistencija – socijalni servis: Personalnom asistencijom kao programom socijalne podrške pruža se podrška i pomoć u osposobljavanju za aktivnosti svakodnevnog života u kući i u specijalizovanim ustanovama djeci i omladini sa smetnjama u razvoju, socijalno isključenoj djeci, kao i njihovim porodicama.

Njega starih lica: Ovaj rad se realizuje već osam godina i predstavlja alternativni vid zbrinjavanja starih, socijalno ugroženih lica, angažovanjem geronto-domaćica obučениh za pružanje socijalno psihološke podrške i pomoć ovoj kategoriji lica.

Radionice namijenjene licima sa invaliditetom: Kontinuirano, u saradnji sa socijalnim partnerima, realizuju se radionice za izradu novogodišnjih, osmomartovskih čestitki I ukrasa, suvenira I drugih jednostavnih ukrasnih predmeta I nakita kojima se lica sa invaliditetom.

Kada se govori o javnim radovima tokom 2013. godine u Kolašinu podaci su sljedeći:

Biro rada	Učesnici javnih radova	Neka bude čisto	Asistencija u nastavi	Asistencija u kući, centru, udruženju	Njega starih lica	Ostali socio - ekonomski programi javnih radova socijalne zaštite
Kolašin	14	6	0	2	0	6

Dom zdravlja Kolasin

Dom zdravlja Kolasin pruža nekoliko servisa za podršku uključujući: Savjetovalište za mlade, Savjetovalište za dijabetes, Školu za trudnice, a od maja 2011.godine imaju i porodilište.

Škola za trudnice funkcioniše od 2009.godine i kroz nju je prošlo 120 trudnica.

U Savetovalištu za mlade realizuju program odvikavanja od pušenja kroz koji su putem radionica, od 2009.godine uključili 334-oro mladih. U 2013.godini ovim programom obuhvaćena su i djeca iz osnovnih škola, uključujući i onu iz seoskih sredina.

ORGANIZACIJE CIVILNOG DRUŠTVA NA LOKALNOM NIVOU KAO PRUŽAOCI USLUGA SOCIJALNE I DJEČJE ZAŠTITE

Organizacije civilnog društva koje su prepoznate po svom radu na ovom polju u opštini Kolašin su: NVO „Zvijezda“, Udruženje geronto-domaćica, NVO „Treće doba“, NVO „Natura“. Prema podacima koji se mogu naći u istraživanju “Mapiranje usluga socijalne zaštite u Crnoj Gori” koje je sproveo Institut Alternativa, vaninstitucionalne oblike zaštite u Kolašinu pruža Crveni krst koji obezbjeđuje pomoć u kući za 15 seoskih staračkih domaćinstava koja redovno obilazi i pomažu 19 starih lica na gradskom području. Crveni krst Kolašin posjećuje i pomaže i 10 sugrađana smještenih u Domu starih Bijelo Polje. Ovo je ujedno jedina usluga za stare u Opštini.

Za djecu sa smetnjama u razvoju je pregledom Odluka Komsije za raspodjelu dijela prihoda od igara na sreću mapirana je jedna nevladina organizacija koja je dobila podršku za pružanje usluge stručnog tretmana za 12 djece.

Tabela: Lista usluga Opština Kolašin:

Ciljna grupa	Vrsta usluge	Podtip	Naziv projekta	Naziv pružalaca
Stare osobe	Podrška za život u zajednici	Pomoć u kući	Briga o starima	Crveni krst
Djeca sa smetnjama u razvoju	socijalno-edukativne i savjetodavno-terapijske	Terapija- kreativne radionice	Zajedno, kreativno- Naša djeca- radionice za djecu sa posebnim potrebama	Udruženje roditelja djece sa smetnjama i teškoćama u razvoju Zvijezda
Mladi	socijalno-edukativne i savjetodavno-terapijske	Edukacija	Prevenција bolesti zavisnosti među srednjoškolicima	Dom zdravlja Kolašin

PROCJENA BROJA KORISNIKA I POTENCIJALNIH KORISNIKA SOCIJALNIH SERVISI

Prema podacima popisa stanovništva iz 2011. godine u opštini Kolašin živi 8 380 stanovnika, od čega 4 229 (50.47%) muškaraca i 4 151 (49.53%) žena. Po broju stanovnika, Kolašin čini 1.35% ukupnog stanovništva Crne Gore, tj. sedamnaestu opštinu po broju stanovnika.

U gradskom/urbanom dijelu Opštine živi 32.52% stanovnika (ukupno 2 725), dok blago veći dio 67.48% tj. njih 5 655 živi van gradske sredine. Kada je u pitanju starosna struktura, po popisu iz 2011. godine, prosječna starost stanovništva u Kolašinu je 40.1 godina (38.7 muškarci a 41.5 žene).

Popisom stanovništva, domaćinstava i stanova 2011. godine, po prvi put su se prikupljali podaci o postojanju **smetnji u obavljanju svakodnevnih aktivnosti**. Lica koja imaju smetnje pri obavljanju svakodnevnih aktivnosti su lica koja imaju praktična ograničenja u izvođenju ili učestvovanju u različitim aktivnostima. Ova grupa uključuje lica koja

doživljavaju ograničenja u osnovnim funkcionalnim aktivnostima, kao što su hod, sluh, vid itd, čak i ako je ograničenje bilo poboljšano upotrebom pomagala ili uz podršku okoline.

U opštini Kolašin, prema istraživanju MONSTAT-a, u trenutku kada je rađen popis, 2011. godine, **1 216 lica** su navela da imaju **smetnje u obavljanju svakodnevnih aktivnosti**, što je **14.5%** ukupnog stanovništva i veće je od procenta na nacionalnom nivou koji iznosi 11%.

Pri prikupljanju podataka o vrsti smetnje, bilo je moguće dati više odgovora jer lice može da ima više od jedne vrste smetnji pri obavljanju svakodnevnih aktivnosti. Prema vrstama smetnji u odnosu na ukupno stanovništvo, u Kolašinu:

- 701 lica tj. 8.4% ima smetnje sa kretanjem,
- 160 lica tj. 1.9% sa sluhom,
- 293 lica tj. 3.5% sa vidom,
- 109 lica tj. 1.3% sa pamćenjem, koncentracijom ili sporazumjevanjem,
- 378 lica tj. 2.3% ima ostale teškoće.

Ako govorimo o starosnoj strukturi stanovništva koje ima smetnje pri obavljanju svakodnevnih aktivnosti u Kolašinu, onda je slika sljedeća:

Ukupan broj	Ispod 15 godina	Od 15 do 29 godina	Od 30 do 49 godina	Od 50 do 64 godine	Od 65 do 84 godine	Od 85 i više godina
1216	8	30	161	361	597	59

Iz date tabele se može primjetiti da je najveći broj osoba koje imaju smetnje u obavljanju svakodnevnih aktivnosti, njih **1 017 u starosnoj grupi od 50 i više godina**, od čega **656 osoba starosti od 65 i više godina**, što stavlja ovu ciljnu grupu među prioritete kada govorimo o definisanju prioritarnih grupa i broja potencijalnih korisnika za oblast pružanja socijalnih usluga u samoj opštini.

PRIORITETNE CILJNE GRUPE

U skladu sa Zakonom o socijalnoj i dječijoj zaštiti u ostvarivanju ciljeva socijalne i dječije zaštite, posebno se štite:

1) dijete:

- bez roditeljskog staranja;
- čiji roditelj nije u stanju da se o njemu stara;
- sa smetnjama i teškocama u razvoju;
- u sukobu sa zakonom;
- koje zloupotrebljava alkohol, drogu ili druga opojna sredstva;
- koje je žrtva zlostavljanja, zanemarivanja, nasilja u porodici i eksploatacije ili kod kojeg postoji opasnost da će postati žrtva;
- žrtva trgovine ljudima;
- kojem roditelji nijesu saglasni oko načina vršenja roditeljskog prava;

Lokalni plan za unapređenje socijalne inkluzije / razvoj usluga socijalne zaštite - Kolašin

- koje se zatekne van mjesta prebivališta bez nadzora roditelja, usvojioca ili staratelja;
- trudnica bez porodične podrške i odgovarajućih uslova za život;
- samohrani roditelj sa djetetom bez porodične podrške i odgovarajućih uslova za život;
- kojem je usljed posebnih okolnosti i socijalnog rizika potreban odgovarajući oblik socijalne zaštite.

2) odraslo i staro lice:

- sa invaliditetom;
- koje zloupotrebljava alkohol, drogu ili druga opojna sredstva;
- koje je žrtva zanemarivanja, zlostavljanja, eksploatacije i nasilja u porodici ili kod kojeg postoji opasnost da će postati žrtva;
- žrtva trgovine ljudima;
- koje je beskućnik;
- trudnica bez porodične podrške i odgovarajućih uslova za život;
- samohrani roditelj sa djetetom bez porodične podrške i odgovarajućih uslova za život;
- kojem je usljed posebnih okolnosti i socijalnog rizika potreban odgovarajući oblik socijalne zaštite.”

U skladu sa analizom stanja na lokalnom nivou i prepoznatim ciljnim grupama koje se posebno štite Zakonom o socijalnoj i dječjoj zaštiti, te preporukama iz Strategije razvoja sistema socijalne i dječje zaštite (2013-2017.god) definisane su prioritetne ciljne grupe u opštini Kolašin i to su:

- 1. Odrasla i stara lica kojima je potreban odgovarajući oblik socijalne zaštite;**
- 2. Osobe sa invaliditetom;**
- 3. Djeca i mladi u riziku i u sukobu sa zakonom;**
- 4. Djeca i mladi sa smetnjama i teškoćama u razvoju.**

Definisanje prioritetnih ciljnih grupa radilo se na osnovu izabranih kriterijuma:

- stepena ugroženosti/ranjivosti ciljne grupe – što se dosta vezuje za siromaštvo ali i ostale parametre koji dovode do isključenosti,
- brojnosti ciljne grupe,
- koliko sistemska akcija doprinosi širenju mreže postojećih i ustanovljavanju novih socijalnih usluga,
- strukturi potreba ciljne grupe,
- lokalnih kapaciteta i raspoloživih resursa – tj. procjene lokalnih kapaciteta da se odgovori na potrebe,
- nivoa zadovoljavanja potreba – efikasnost i aktivnosti,
- usklađenosti potencijalnih usluga sa prioritetima nacionalnih i drugih lokalnih strategija (sa posebnim osvrtom na strategiju za smanjenje siromaštva i socijalne isključenosti) .

Najizrazitiji problemi sa kojima se prioritetne ciljne grupe u opštini Kolašin sreću i koji otežavaju ili onemogućavaju njihovu bolju socijalnu inkluziju su sljedeći.

- 1. Odrasla i stara lica kojima je potreban odgovarajući oblik socijalne zaštite**

- Postojanje velikog broja raseljenih i izbjeglih lica starije dobi bez ikakvih ili sa minimalnim primanjima,
- Postojanje velikog broja lica bez zaposlenja i mogućnosti da se zaposle zbog nedostatka radnih mjesta ali i neadekvatnog obrazovanja,
- Nedostatak materijalnih sredstava za život,
- Stara lica pogotovo samačka domaćinstva su usamljena i nemaju podršku u obavljanju svakodnevnih aktivnosti.

2. Osobe sa invaliditetom

- Nemogućnost ostvarivanja prava na rad i zasnivanja radnog odnosa,
- Nedostatak osnovnih sredstava za život jer primanja koja imaju uglavnom nisu dovoljna ni za osnovne životne potrebe,
- Nepristupačnost institucija i nedostupnost informacija,
- Ne postojanje mjesta u kom bi mogli provoditi dio vremena – dnevno centra ili dnevnog boravka,
- Nedostatak servisa za opravku ortopedskih pomagala.

3. Djeca i mladi u riziku i u sukobu sa zakonom

- Dio djece u sukobu sa zakonom živi u teškim ekonomskim uslovima gdje ni jedan od roditelja nije u radnom odnosu ili imaju minimalna primanja, pa onda djeca pribjegavaju sitnim krađama i sl.
- Ekonomska raslojenost stanovništva gura djecu slabijeg karaktera da iz želje da imaju što više pribjegavaju nezakonitim radnjama,
- Nepostojanje organizacija, klubova koja bi se bavila animacijom, neformalnim obrazovanjem, razvijanjem socijalnih vještina djece i mladih,
- Nedostatak saradnje prosvjetih radnika i roditelja djece i mladih u riziku ili u sukobu sa zakonom.

4. Djeca i mladi sa smetnjama i teškoćama u razvoju

- Nedostatak evidencije, posebno djece koja žive u ruralnim sredinama,
- Predrasude i stigmatizacija sredine, ali velikim dijelom i samih porodica,
- Neinformisanost roditelja o pravima i mogućnostima njihove djece koja imaju smetnje i teškoće u razvoju,
- Teška materijalna situacija porodica djece koja imaju smetnje i teškoće u razvoju izazvana time što uvijek jedno od roditelja, najčešće majka, ostaje kod kuće i nema zaposlenje jer mora da brine o djetetu.
- Nedostatak dnevnog boravka ili centra koji bi mogao 24h da zbrine djecu tokom vikenda na pr. („predah roditeljstvu“)
- Arhitektonske barijere.

VIZIJA PLANA

Vizija:

Opština Kolašin obezbjeđuje ostvarenje socijalnih prava svim ranjivim grupama i grupama u riziku.

CILJEVI

Strateški cilj:

Unapređenje socijalne inkluzije ranjivih grupa i svih lica u stanju socijalne potrebe, naročito odraslih i starih lica kojima je potreban odgovarajući oblik socijalne zaštite, osoba sa invaliditetom, djece i mladih u riziku i u sukobu sa zakonom, djece i mladih sa smetnjama i teškoćama u razvoju.

Specifični ciljevi:

1. Povećan kvalitet i dostupnost usluga socijalne zaštite za sva odrasla i stara lica kojima je potreban odgovarajući oblik socijalne zaštite.
2. Obezbijeđeni svi neophodni servisi socijalne zaštite osobama sa invaliditetom u Kolašinu i poboljšan kvalitet njihovog života.
3. Obezbijeđeni adekvatni servisi podrške djeci i mladima u sukobu sa zakonom.
4. Obezbijeđeni svi neophodni servisi socijalne zaštite djeci i mladima sa smetnjama i teškoćama u razvoju.

OPERATIVNI – AKCIONI PLAN

1. ODRASLA I STARA LICA KOJIMA JE POTREBAN ODGOVARAJUĆI OBLIK SOCIJALNE ZAŠTITE

Specifični cilj: Povećan kvalitet i dostupnost usluga socijalne zaštite za sva odrasla i stara lica kojima je potreban odgovarajući oblik socijalne zaštite.				
Mjere – aktivnosti	Indikatori	Nosioci aktivnosti	Vrijeme realizacije	Izvori finansiranja
1.1. Donošenje Odluke o oblicima usluga socijalne i dječije zaštite na lokalnom nivou.	- Usvojena odluka i definisani oblici usluga socijalne i dječije zaštite na lokalnom nivou.	Lokalna samouprava	2015. god	
1.2. Uspostavljanje održivog servisa gerontodomaćica za sva socijalno ugrožena stara lica sa teritorije opštine Kolašin.	- Broj angažovanih geronto domaćica. - Broj korisnika/ca usluga. - Ocjena kvaliteta usluge od strane korisnika/ca.	Lokalna samouprava, Biro rada	2014 – 2018. god.	Lokalna samouprava, donatori, državni budžet, biznis sektor.
1.3. Otvaranje Dnevnog boravka za stare.	- Uspostavljen servis dnevnog boravka za stare. - Broj zaposlenih i volontera. - Broj korisnika/ca servisa na god. nivou. - Ocjena kvaliteta usluge od strane	Organizacije civilnog društva koje rade sa starima, Udruženje penzionera, lokalna samouprava.	2014 – 2018. god.	Lokalna samouprava, donatori, državni budžet, biznis sektor.

Lokalni plan za unapređenje socijalne inkluzije / razvoj usluga socijalne zaštite - Kolašin

	korisnika/ca.			
1.4.Otvaranje Doma za stare, kao usluga 24h smještaja za stara nemoćna lica.	- Broj korisnika/ca usluga na godišnjem nivou. - Ocjena kvaliteta usluge od strane korisnika/ca.	Lokalna samouprava ili privatno-javno partnerstvo	2014 – 2018. god.	Lokalna samouprava, donatori, državni budžet, biznis sektor.
1.5.Obezbjediavanje usluge „Pomoć u kući“ za sva nemoćna stara lica.	- Broj korisnika/ca usluga na godišnjem nivou. - Ocjena kvaliteta usluge od strane korisnika/ca.	CSR, Crveni krst, organizacije civilnog društva, lokalna samouprava	2014 – 2018. god.	Lokalna samouprava, donatori, državni budžet, biznis sektor.
1.6. Obezbjediavanje usluga mobilnog tima za pomoć starim licima sa seoskog područja i starim samohranim licima.	- Broj članova/ica tima (broj plaćenog osoblja i broj volontera). - Broj korisnika/ca usluga na godišnjem nivou.	CSR, Crveni krst, organizacije civilnog društva, lokalna samouprava	2015 – 2018. God	Lokalna samouprava, donatori, državni budžet, biznis sektor.

2. OSOBE SA INVALIDITETOM

Specifični cilj: Obezbjedi svi neophodni servisi socijalne zaštite osobama sa invaliditetom u Kolašinu i poboljšan kvalitet njihovog života.				
Mjere – aktivnosti	Indikatori	Nosioci aktivnosti	Vreme realizacije	Izvori finansiranja
2.1. Organizovanje servisa „Pomoć u kući“ za OSI.	- Broj zaposlenih osoba na pružanju servisa. - Broj OSI koji su korisnici servisa.	Lokalna samouprava u saradnji sa organizacijama	2014 – 2018. god.	Lokalna samouprava, donatori, državni budžet, biznis sektor.

Lokalni plan za unapređenje socijalne inkluzije / razvoj usluga socijalne zaštite - Kolašin

	- Ocjena kvaliteta usluge od strane korisnika/ca.	civilnog društva i CSR i Biroom rada.		
2.2. Obezbjedivanje pristupačnosti i dostupnosti svih servisa socijalne zaštite osobama sa invaliditetom i tehničko prilagođavanje objekata u javnoj upotrebi.	- Broj servisa soc.zaštite za OSI sa prilagođenim pristupom i načinom obezbjeđivanja informacija.	Lokalna samouprava u saradnji sa organizacijama civilnog društva	2014 – 2018. god.	Lokalna samouprava, donatori, državni budžet, biznis sektor.
2.3. Otvaranje Dnevnog boravka za obrasle OSI.	- Broj obučenog osoblja. - Broj poslodavaca koji je zaposlio i broj zaposlenih OSI.	Lokalna samouprava u saradnji sa Biroom rada i organizacijama civilnog društva	2014 – 2018. god.	Lokalna samouprava, donatori, državni budžet, biznis sektor.
2.4. Uspostavljanje servisa «tehničke podrške» za nabavku i opravku ortopedskih pomagala OSI.	- Uspostavljen servis. - Broj korisnika/ca.	Organizacije civilnog društva u saradnji sa Domom zdravlja.	2014 – 2018. god.	Lokalna samouprava, donatori, državni budžet, biznis sektor.

3.DJECA I MLADI U SUKOBU SA ZAKONOM

Specifični cilj: Obezbijedjeni adekvatni servisi podrške djeci i mladima u sukobu sa zakonom.				
Mjere – aktivnosti	Indikatori	Nosioci aktivnosti	Vreme realizacije	Izvori finansiranja
3.1. Osnivanje mreže pružalaca usluga mladima u riziku.	- Broj pružalaca usluga. - Vrsta usluga koja im se obezbjeđuje. - Broj korisnika/ca na godišnjem nivou.	Obrazovne ustanove, Kancelarija za prevenciju narkomanije	2015 – 2018. God	Lokalna samouprava, donatori, državni budžet, biznis sektor.

Lokalni plan za unapređenje socijalne inkluzije / razvoj usluga socijalne zaštite - Kolašin

3.1. Obezbjedivanje socijalno-edukativnih usluga za roditelje djece i mladih u sukobu sa zakonom.	<ul style="list-style-type: none"> - Vrsta usluga koja im se obezbjeđuje. - Broj pružalaca usluga. - Broj zaposlenih i volontera. - Broj korisnika/ca na godišnjem nivou. 	Obrazovne ustanove, Kancelarija za prevenciju narkomanije, organizacije civilnog društva	2015 – 2018. God	Lokalna samouprava, donatori, državni budžet, biznis sektor.
3.2. Unapređenje rada Savjetovaništa za mlade.	<ul style="list-style-type: none"> - Broj zaposlenih. - Broj i vrsta programa koji se realizuju i usluga koje se pružaju. - Broj korisnika/ca na godišnjem nivou. 	Dom zdravlja Kolašin u saradnji sa obrazovnih ustanovama.	2015 – 2018. God	Lokalna samouprava, donatori, državni budžet, biznis sektor.
3.2. Otvaranje Kluba za mlade sa servisom za psiho-socijalnu podršku djeci i mladima.	<ul style="list-style-type: none"> - Otvoren klub za mlade sa servisom za psiho-socijalnu podršku djeci i mladima. - Urađen strateški plan Kluba za mlade za minimum 2 godine. - Broj zaposlenih i volontera. - Broj djece i mladih korisnika usluga. 	Organizacije civilnog društva, Lokalna samouprava,	2015 – 2018. God	Lokalna samouprava, donatori, državni budžet, biznis sektor.

4.DJECA I MLADI SA SMETNJAMA I TEŠKOĆAMA U RAZVOJU

Specifični cilj: Obezbijedeni svi neophodni servisi socijalne zaštite djeci i mladima sa smetnjama i teškoćama u razvoju.				
Mjere – aktivnosti	Indikatori	Nosioci aktivnosti	Vreme realizacije	Izvori finansiranja

Lokalni plan za unapređenje socijalne inkluzije / razvoj usluga socijalne zaštite - Kolašin

4.1. Otvaranje Dnevnog centra za djecu sa smetnjama i teškoćama u razvoju	<ul style="list-style-type: none"> - Broj zaposlenih osoba na pružanju servisa. - Broj korisnika servisa. - Ocjena kvaliteta usluge od strane korisnika/ca. 	Lokalna samouprava, organizacije civilnog društva, CSR	2014 – 2018. god.	Lokalna samouprava, donatori, državni budžet, biznis sektor.
4.2. Otvaranje Savjetovaništa za roditelje djece sa smetnjama i teškoćama u razvoju.	<ul style="list-style-type: none"> - Otvoreno savjetovanište. - Broj roditelja i djece koji su korisnici servisa. - Ocjena kvaliteta usluge od strane korisnika/ca. 	Lokalna samouprava u saradnji sa organizacijama civilnog društva i CSR i Biroom rada	2014 – 2018. god.	Lokalna samouprava, donatori, državni budžet, biznis sektor.
4.3. Uspostavljanje servisa personalnog i radnog asistenta i obezbjeđivanje institucionalne podrške njegovom radu.	<ul style="list-style-type: none"> - Broj obučениh personalnih i radnih asistenata - Broj OSI koje koriste servis personalnog i/ili radnog asistenta. - Ocjena kvaliteta usluge od strane korisnika/ca. 	Lokalna samouprava u saradnji sa Biroom rada i sa organizacijama civilnog društva	2014 – 2018. god.	Lokalna samouprava, donatori, državni budžet, biznis sektor.

PLAN PRIKUPLJANJA SREDSTAVA

Lokalna samouprava će najprije donijeti Odluku o oblicima usluga socijalne i dječije zaštite na lokalnom nivou i na godišnjem nivou definisati prioritete i praviti detaljan plan prikupljanja sredstava za realizaciju datih mjera iz ovog Lokalnog plana.

Imajući u vidu da je sistem socijalne zaštite u Crnoj Gori državno koordinisan, država i lokalna samouprava imaju ključnu ulogu, kako u obezbjeđivanju resursa tako i iniciranju aktivnosti i obezbjeđivanju što je moguće podjednakih uslova za rad i razvoj kako neprofitnog (vladinog i nevladinog) sektora, tako i profitnog sektora u domenu sprovođenja socijalne politike, posebno pružanja socijalnih usluga.

Finansiranje usluga socijalne i dječije zaštite definisano je u važećem zakonu o soc. i dječijoj zaštiti u dijelu XIV (član 154), gdje se navodi:

- Sredstva za osnovna materijalna davanja i usluge socijalne i dječje zaštite obezbjeđuju se u budžetu države, u skladu sa ovim zakonom.
- Sredstva za obavljanje djelatnosti socijalne i dječje zaštite obezbjeđuju se u budžetu države i budžetu opštine, kao i vršenjem djelatnosti pružalaca usluga, u skladu sa ovim zakonom.
- Sredstva za usluge socijalne i dječje zaštite obezbjeđuju se i putem učešća korisnika, odnosno njihovih srodnika koji su dužni da ih izdržavaju, donacija, poklona, zavještanja, legata, osnivanjem zadužbina i fondacija i dr., u skladu sa posebnim zakonom.
- U budžetu opštine mogu se obezbijediti sredstva za materijalna davanja u socijalnoj i dječjoj zaštiti propisana ovim zakonom i za usluge socijalne i dječje zaštite, kao što su: pomoć u kući, dnevni boravak, usluge narodne kuhinje, odmor i rekreaciju djece, stanovanje uz podršku, smještaj u prihvatilište – sklonište, stanovanje za socijalno ugrožena lica, u skladu sa zakonom i druge usluge u skladu sa svojim materijalnim mogućnostima.
- Ukoliko opštine nijesu u mogućnosti da obezbijede sredstva za usluge iz stava 4 ovog člana u njihovom finansiranju učestvovala država, u skladu sa članom 156 Zakona o socijalnoj i dječijoj zaštiti.

U cilju izrade plana prikupljanja sredstava koje će se raditi na godišnjem nivou, Lokalna samouprava i tijelo koje koordiniše sprovođenje ovog Lokalnog plana, uzimaće u obzir sve mogućnosti: od vezivanja za opštinski budžet za neke od aktivnosti tj opredjeljivanja dijela godišnjeg budžeta za podršku socijalnimn servisima, do korišćenja fondova sa nacionalnog nivoa, međunarodnih fondova, obezbjeđivanja sponzorstava od strane privatnih firmi i kompanija ili pak ostvarivanja partnerstava sa firmama/kompanijama koje imaju razvijene programe društveno-odgovornog poslovanja.

MOGUĆI IZVORI SREDSTAVA
• Opštinski budžet
• Državni budžet
• Fondovi EU putem podrške od strane kancelarije Delegacije EU u Crnoj Gori, IPA prekograničnih fondova
• Ambasade
• Sponzorstvo ili partnerstvo sa privatnim firmama i kompanijama
• Participacija korisnika usluga
• Individualni donatori – filantropi iz zemlje i inostranstva

PLAN PRAĆENJA SPROVOĐENJA I PROCJENE USPJEŠNOSTI

Imajući u vidu da je sistem socijalne zaštite u Crnoj Gori državno koordinisan, pored Ministarstva rada i socijalnog staranja, lokalna samouprava, odnosno organ lokalne uprave nadležan za oblast socijalne zaštite, ima ključnu ulogu.

U cilju praćenja sprovođenja ovog plana potrebno je osnovati **Radno tijelo za monitoring (praćenje uspješnosti realizacije) Lokalnog plana za razvoj usluga socijalne zaštite u opštini Kolašin.**

Ovo radno tijelo **će na godišnjem nivou određivati prioritete i praviti detaljan plan za realizaciju datih mjera iz ovog Lokalnog plana.** U toku tog proces biće konsultovani relevantni predstavnici organizacija i institucija koje se bave pružanjem usluga socijalne i dječje zaštite, korisnic/ei usluga i građani/ke.

Evaluacija tj. procjena uspješnosti sprovođenja plana radiće se na godišnjem nivou u skladu sa dinamikom njegovog usvajanja.

Finalna evaluacija tj. procjena uspješnosti čitavog plana biće urađena na kraju cijelog ciklusa tj. po isteku samog plana (vremenski određenog perioda na koji je plan napravljen).

Internu evaluaciju uradiće predstavnici organa lokalne uprave nadležnog za oblast socijalne zaštite i *Radni tim za praćenje realizacije lokalnog plana socijalne inkluzije.*

Pored interne potrebno je uraditi i eksternu evaluaciju i nju će uraditi posebno angažovan evaluator/ka koji će predložiti metodologiju koja će uključiti sve relevantne aktere na lokalnom nivou (pružaoce servisa, korisnike, širu zajednicu). Preporuke iz ovog dijela ugradiće se u proces izrade novog lokalnog plana.

Čitav proces praćenja uspješnosti realizacije Lokalnog plana biće rađen u odnosu na indikatore tj. pokazatelje uspješnosti koji su definisani na nivou aktivnosti i nalaze se u sklopu tabele operativnog plana. Za tu svrhu može se razviti i poseban pravilnik sa formularima za praćenje sprovođenja i procjenu uspješnosti

PLAN KOMUNIKACIJE SA JAVNOŠĆU

Cilj komunikacije sa javnošću (PR-a) jeste: obezbijediti vidljivost samog Lokalnog plana za socijalnu uključenost i razvoj socijalnih usluga – servisa, informisati kako ciljne grupe obuhvaćene ovim dokumentom, tako i tijela koja će biti zadužena za njegovo sprovođenje o postojanju i ciljevima samog plana. Na godišnjem nivou, važno je obezbijediti i neposredno učešće građana/ki kroz javne rasprave i na taj način proces učiniti inkluzivnijim, sa ciljem da se upoznaju i sa rješenjima iz plana i da se čuje njihovo mišljenje i isto uvaži. Takođe, kroz internet komunikaciju sa građanima/kama, može se brže i efikasnije komunicirati sa širom javnošću i ostvariti neposredno učešće u procesu sprovođenja plana.

U cilju uspješne implementacije Lokalnog plana za socijalnu uključenost, predstavnici lokalne samouprave, tj. organa lokalne uprave nadležnog za oblast socijalne zaštite i **Radno tijelo za praćenje sprovođenja ovog plana** vršiće eksternu komunikaciju, lobiranje i saradnju sa širim krugom implementatora u svim sektorima.

PR plan uključuje, ali nije limitiran na, sljedeće aktivnosti:

- postavljanje Lokalnog plana za razvoj usluga socijalne zaštite na sajt Opštine;
- slanje pisma svim institucijama na lokalnom nivou o postojanju Lokalnog plana;
- slanje pisma svim organizacijama civilnog društva na lokalnom nivou o postojanju Lokalnog plana za razvoj usluga socijalne zaštite;
- slanje pisma svim likvidnim firmama/kompanijama na lokalnom i nacionalnom nivou o postojanju Lokalnog plana za razvoj usluga socijalne zaštite, sa ciljem da se omogući da oni razviju ili usklade svoje planove društvene odgovornosti u skladu sa potrebama zajednice;
- slanje informacije medijima na lokalnom i nacionalnom nivou o postojanju Lokalnog plana za razvoj usluga socijalne zaštite, sa ciljem da se informiše šira javnost i potencijalni korisnici socijalnih usluga;
- organizovanje godišnje konferencije za medije o rezultatima sprovođenja Lokalnog plana za razvoj usluga socijalne zaštite;
- informisanje nadležnog tijela na nacionalnom nivou o Lokalnom planu za razvoj usluga socijalne zaštite i jednom godišnje o rezultatima.